

NEMLÉT

VILÁGSZÍNHÁZ

Az idén MITEM, jövőre Színházi Olimpia

MAGAZIN

22/01

2021/22-es évad
IX/5. szám

HÁBORÚ ÉS BÉKE

Az élet és az orosz színház enciklopédiája

FEBRUÁRI
ELŐADÁS-
ÉS PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

KLASSZIKUSOK

Vörösmartytól Móriczon át Örkényig

NYITÓKÉP

KÖZÉPPONTBAN

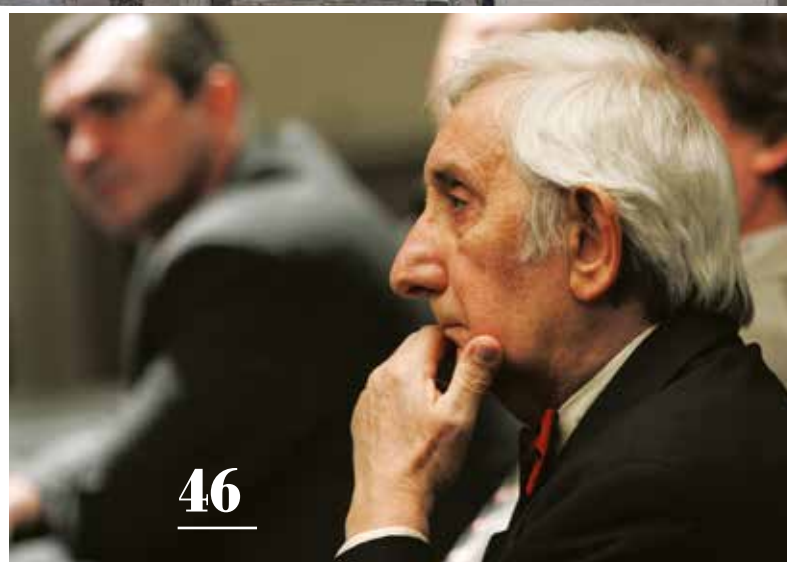
Hagyomány és korszerűség. Erről (is) szól ez a kép, amely *A trójai nők* című előadásból való. Rendezője az a görög Teodórosz Therzopulosz, aki az antik drámák kortárs értelmezőjeként lett ismert. Nem világhírré törekedett, hanem hazája irodalmának alapos megértésére. Az idők mélyéges mély kútjába merülve kidolgozta saját módszerét, amelynek eszmei középpontját Dionüszosz mitológiai figurája jelenti.

Az ókori olimpiák eszméje adta az ötletet Therzopulosznak és egy sor rendezőtársának ahhoz, hogy életre hívják a Színházi Olimpiát. Az elsőt 1994-ben a görögországi Delphiben rendezték – a hely szelleméhez igazodva az antik görög tragédiákkal a középpontban. A tizedik olimpiának Magyarország ad otthont 2023 tavaszán, nyarán. A világ színházi központja néhány hónapra hazánk lesz. Sok száz nagyszerű külföldi előadás, esemény várja majd a közönséget.

De mi is a Színházi Olimpia? Hogyan alakult a világszínház jeles eseményének a sorsa az elmúlt közel két évtizedben? Milyen elvek állnak a mostani szervezés középpontjában? Hogyan épül egymásra a Nemzeti Színház fesztiválja, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó és az olimpia? Mik a jövő év tervei, és mit kínál tavasszal a MITEM?

Ezek a kérdések és témák állnak ezúttal a magazin cikkeinek középpontjában.

Jelenet *A trójai nők* című előadásból.
Rendező Teodórosz Therzopulosz | fotó: Johann Weber

10

Olimpia

„A kultúra, a színház lehetőséget kínál az egymás iránti tisztelet kifejezésére, kíváncsiságunk kielégésére, a kölcsönös elfogadásra és a különbözőségek közös ünneplésére – ennek jegyében született meg 1994-ben a Nemzetközi Színházi Olimpia gondolata.”

Vidnyánszky Attila

12

MITEM – 2022

„A pandémia fontos dolgokat hozott felszínre, már régen nem kellett ilyen sarkalatos kérdéseket feltenni a színházi világban: Mi a dolgunk? Mennyire vagyunk fontosak? Szükség van-e ránk? Mit vár tőlünk a társadalom?”

Kulcsár Edit

24

A jelmeztervező

„Olyan jelmezre van szüksége a színésznek, amelyben kényelmesen tud mozogni, és amelyben – az adott szerepben – a sajátjaként tud létezni. Abban is segítjük, hogyan váljon eggyé a szereppel, a mondanivalóval. Ezért szoktam azt mondani, hogy kicsit pszichológusok is vagyunk mi, jelmeztervezők.”

Berzsenyi Krisztina

40

Fedák-díj

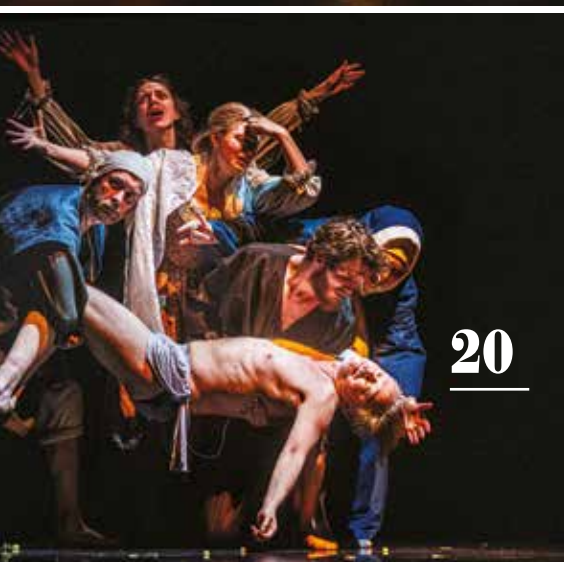
Nem szabad elfelejteni, honnan jött az ember, mert különben azt sem tudja majd, merre tart – mondja Szűcs Nelli. A színésznő amellett, hogy a Nemzeti Színház társulatának tagja, a beregszászi színházban is játszik. Ott kezdte a pályáját, most színészdíj alapítását kezdeményezte.

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2022. január • IX. évfolyam 5. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | **Megjelenik** 7000 példányban | **Lapzárta:** 2022. január 21.

Címlapon:

Jelenet a moszkvai Vahtangov Színház
Háború és béke című előadásából

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

H-P: 10-18 óra | Szo-V: 14-18 óra,
illetve az előadások kezdetéig.

Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

FÓKUSZ: VILÁGSZÍNHÁZ

SZÍNHÁZI OLIMPIA – 2023

7 A részvétel a fontos – a színházi olimpiák története

10 Színház és szabadság • Vidnyánszky Attila

MITEM – 2022

12 Kelet és Nyugat • Kulcsár Edit

16 Az orosz színház enciklopédiája • Rimas Tuminas színháza

20 MITEM-előzetes

NÉZŐPONTOK - ÜVEGFIGURÁK

22 Negyedszer a Nemzetiben // Osztovits Ágnes

22 Amerikai családaradás // Keresztes Balázs

PORTRÉ

24 Egyéni tervek, közös alkotások • Berzsényi Krisztina // Filip Gabriella

ELŐADÁS-AJÁNLO

30 Csongor és Tünde | Buborékok | A kassai polgárok | Forró mezők
| Caligula helytartója | Az ajtó | Macskajáték | Tóték

FEDÁK SÁRI-DÍJ

40 Zsazsa példája • Szűcs Nelli

ÜNNEP – JÁNOS VITÉZ 150

42 Élmény és beavatás

IN MEMORIAM

46 „Soha nem akartam színész lenni” • Garas Dezső

SZÍNHÁZNOVELLA

48 Kosztolányi Dezső: Kis dráma a ruhatárban

51 A NEMZETI SZÍNHÁZ HÍREI

52 PROGRAMAJÁNLO

54 JEGYEK, BÉRLETEK

56 HAVI MŰSOR – FEBRUÁR

FOLYÓIRAT

58 Szcenárium – 2022. január

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az Isten ostroma, a Körhint, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

nka
Nemzeti
Kulturális Alap

FÓKUSZ • VILÁGSZÍNHÁZ

A 2014-ben alapított Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) évente visszatérő alkalom, amikor a Nemzeti Színházban a világszínház nagy mestereinek, jeles alkotóinak, meghatározó társulatainak az előadásait láthatja a magyar közönség. Így lesz ez 2022 tavaszán is. És még inkább így lesz 2023-ban, amikor a 10. Nemzetközi Színházi Olimpián nemcsak a Nemzeti, hanem a többi budapesti és a vidéki városok teátrumai is fogadják majd a külföldi produkciókat. Jövő tavasszal Magyarország lesz a világszínház központja. Mit kínál az idei MITEM? Mit érdemes tudni a Színházi Olimpiákról, és miként indult el a magyarországi események szervezése? Összeállításunkban ezekről is olvashatnak.

A 2019-es szentpétervári olimpia megnyitóján

1995 DELPHI, Görögország **1999** SIZUKA, Japán **2001** MOSZKVA,
Oroszország **2006** ISZTAMBUL, Törökország **2010** SZÖUL, Dél-Korea
2014 PEKING, Kína **2016** WROCŁAW, Lengyelország **2018** ÚJ-DELHI,
India **2019** SZENTPÉTERVÁR, Oroszország és **TOJAMA**, Japán
2023 BUDAPEST, Magyarország

A részvétel a fontos

A művészet szabadsága és a kultúrák találkozása – ez a Színházi Olimpia

A 2023-ban Budapesten megrendezendő Nemzetközi Színházi Olimpia a globális színházi fesztiválok között a legfiatalabb, de megtalálta saját profilját azzal, hogy visszatért a modern kori olimpiák eredeti eszményéhez, és a résztvevők versengésénél előbbre tartja a kulturális találkozást. Létezhet-e korszerűbb gondolat ennél az ideológiai elkülönülés és az engesztelhetetlen kultúrharc korában?

Ha csak az eszmét vesszük alapul, a Nemzetközi Színházi Olimpia olimpiább az olimpiánál. Ugyanis már az ókori megmérettetések sem a részvételtől, hanem egyértelműen a versengésről szóltak. Nemcsak a sport, hanem a szellemi teljesítmények területén is a rivalizálás érvényesült. Az ókori sportolók – a hellén világ legjobbjai – Olümpiában mérték össze tudásukat, Athénben pedig a Dionüszosz ünnepen a drámaírók is versenyeztek, és az aranykorból, a Kr. e. 5. századból ismerjük a „bajnokok” nevét is: Aiszkülosz, Szophoklész és Euripidész. A modern kori olimpiákról az 1948-as londoni ötkarikás játékok után kikoptak a művészeti – irodalmi, építészeti, szobrászati, festészeti, zenei – versenyek. Ezeket ma a Nemzetközi Olimpiai Bizottság nem is ismeri el. Az 1995-ben először megrendezett Nemzetközi Színházi Olimpia pedig – az ötkarikás játékokkal ellentétben – a modern kori olimpiák sokszor hangoztatott, de valójában csak retorikai fordulatként létező eszméjét valószínűsíti meg. A Pierre de Coubertin bárónak tulajdonított mondás – nem a győzelem, hanem a részvétel a fontos – ugyanis már elhangzásakor sem volt teljesen komolyan vehető.

OLIMPIAI ESZME

A szállóige valójában az 1908-as londoni olimpián megfogalmazott vigasztaló beszédből kelt szárnyra. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság francia alapítója, Coubertin ugyanis a kedélyek csillapításának érdekében fejtette ki: „Múlt vasárnap a pennsylvaniai érsek örömteli megállapítást tett: az olimpia fontossága kevésbé abban rejlik, hogy győzzünk, mintsem abban, hogy a részesei legyünk. A fontos az életben nem a győzelem, hanem a harc. A lényeg nem az, hogy legyőztek minket, hanem az, hogy harcoltunk.”

Nemes cél, ami sosem vált valóra. De az eszme érdemes a megfontolásra.

A dél-koreai Jae Kyoung Kim éppen ennek a korszerűségét és létjogosultságát elemzi 2016-ban megjelent a *Nemzetközi Színházi Olimpia: Az olimpia művészeti és kultúrközi ereje* című könyvében. Az egyesült államokbeli Georgia Egyetem PhD-hallgatója és a szöuli Chung-ang Egyetem oktatója a sokszínű részvételiség fontosságát hangsúlyozza. A globalizáció következtében a nyugati nézők számtalan „nemzetközi művész” és társulatot foglalkoztatnak, illetve látnak vendégül.

A SZÍNHÁZI OLIMPIA ALAPÍTÓI

Teodorosz THERZOPULOSZ (1945)

Görög rendező, az Attis Színház alapítója. Nevéhez fűződik a Színházi Olimpia ötlete, és máig ő felügyeli a bizottság egyetértésével az olimpiák szervezését. Az antik görög drámák új szemléletű értelmezőjeként vált világhírré. Dionüszosz visszatérése elnevezés alatt kidolgozta saját színésztréningjét.

Tadashi SUZUKI (1939)

Japán rendező, tanár, filozófus. A Suzuki Company of Toga (SCOT) alapítója és vezetője. Saját színházi módszert dolgozott ki. 1999-ben a japán olimpia főszervezője, és 2019-ben az orosz-japán olimpia társszervezője volt.

Robert WILSON (1941)

Amerikai rendező, képzőművész, stílussteremtő színházi alkotó. Egyedi látványvilágú előadásával az 1970-es évektől nagy hatással volt az európai színházi életre is. A New York-i The Watermill Centert vezeti, ahol a világ minden tájáról érkező fiatalok vesznek részt a kurzusain.

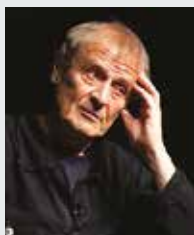
Núria ESPERT (1935)

Színész, rendező, színházigazgató, a barcelonai Sala Municipal színház alapítója. Az egyik legbefolyásosabb spanyol nevű színház- és operarendező.

Tony HARRISON (1937)

Az angol kortárs költészet meghatározó alakja, kiváló drámaíró. Legfontosabb előadásait a Londoni Nemzeti Színházban, a Royal Shakespeare Theatre-ben, a Metropolitan Operában rendezte.

Jurij LJUBIMOV (1917–2014)

A világhíró moszkvai Taganka alapítója, az orosz kulturális élet meghatározó alakja volt. A művészi szabadság, az útkeresés jelképei voltak látványos, a megszokottól eltérő, sokszor élesen politikáló előadásai. Többször rendezett Magyarországon is.

Heiner MÜLLER (1929–1995)

Költő, esszéista, színházteoretikus, és a 20. század második felének egyik legjelesebb (kelet-)német drámaírója. Élete végén színházigazgatóként a Bertolt Brecht által alapított Berliner Ensemble-t vezette.

Antunes FILHO (1929–2019)

Rendező, színházteoretikus, tanár. A brazil színház 1960-as, 70-es esztétikai, politikai megújulásának egyik vezető egyénisége. Az általa alapított és haláláig vezetett Centro de Pesquisas Teatraisban (Színházkutató Központ) színészek generációi tanultak.

A gyorséttérrelanc után „McSzínházként” fordítható jelenség miatt háttérbe szorulnak a nemzeti sajátosságok és a nagy személyiségek. Ezért határozza meg Jae Kyoung Kim a Nemzetközi Színházi Olimpiát szerzői-rendezői és avantgárd fesztiválként, és ezért véli úgy, hogy a klasszikus, korábban kizárólagos tekintéllyel rendelkező hatalmas színházi fesztiválok – Avignon, Edinburgh vagy Bogotá – sokat vesztek jelentőségükből. Részben ez az oka annak, hogy létrejöttek az off-fesztiválok, mint amilyen az edinburgh-i Fringe is, amelyek teret adnak olyan művészi kezdeményezéseknek, amelyek a nagy rendezvények hivatalos programjában már nem kapnak helyet. Mindez a dél-koreai egyetemi oktató szerint a Nemzetközi Színházi Olimpia alapítóinak személyiségéből fakad. Az olimpia 1994-es alapításakor a világsszínház meghatározó rendezői éppen arra figyelhettek fel, hogy a hagyományos versengés kiszorítja a szabad művészi kezdeményezéseket.

AVANTGÁRDTÓL KARNEVÁLIG

A görög Teodorosz Thertzopoulosz, az amerikai Robert Wilson, az angol Tony Harrison, a spanyol Nùria Ester és a japán Tadashi Suzuki, illetve az azóta eltávozott orosz Jurij Ljubimov, a német Heiner Müller és a brazil Antunes Filho az 1990-es évek elején pályája csúcán vagy már túl a zenitén az avantgárd színház kiváló rendezői, színházcsinálói voltak, akik esztétikai-ideológiai különbözőségük ellenére közös nevezőre találtak az olimpiai eszmében. Jae Kyoung Kim tanulmánya még annak a reménynek is szán egy fejezetet, hogy ez az eszme visszahathat a sportolók olimpiájára is. Ha erre aligha van is remény, biztató viszont, hogy a sportipar visszasságai – doppingbotrányok, erőszak, terrorizmus, politikai bojkott – sem ütik fel a fejüket a Nemzetközi Színházi Olimpiákon. Sőt, Teodorosz Thertzopoulosz, az athéni Attis Színház alapítója éppen a vendéglátó országokra gyakorolt jó hatást emeli ki: „Annak ellenére, hogy a színházi olimpiának Kína, Oroszország és Törökország adott otthont – olyan országok, ahol a művészi kifejezés szabadsága viszonylag korlátozott –, nem volt cenzúra, eltekintve a meztelenség tilalmától Kínában.”

Kérdés persze, hogy a felfokozott kultúrharc korában megmarad-e a Színházi Olimpia a béke szigetének: vajon az olimpiai eszme tisztelete legyőzi-e az ideológiai felindultságot?

A Nemzetközi Színházi Olimpia mindenesetre máig őrzi az alapítók eredeti szándékát, és egyszerre törekszik arra, hogy megjelenítse az „In” és „Off” színházi kultúrát, vagyis az avantgárd, rendezői és népszínházi, valamint az utca- és bábszínházi, karneváli produkciókat.

Ez a demokratikus elv magára a szervezésre is kiterjed. A nagy színházi fesztiválokkal ellentétben a Nemzetközi Színházi Olimpiának nincs állandó szervezőbizottsága és központja, az egyes vendéglátó országok is számtalan társ-

„Az olimpia képes a térképre helyezni egy-egy társulatot, vagy kevésbé ismert színházi kultúrát. Mindehhez csak részt kell venni rajta.

intézménynek adnak lehetőséget a külföldi társulatok befogadására. Talán éppen ez a szokatlan szervezés és nem a nyugati kultúra hagyományos fellegvárainak szerepvállalása az oka annak, hogy a Nemzetközi Színházi Olimpia kiterjedése és jelentősége ellenére még nem sorakozott fel az angolszász sajtóban a többi fesztivál mellé. A New York Times a legutóbbi, az orosz Szentpétervár és a japán Toga által közösen rendezett esemény után például így csodálkozott rá erre: „Több mint húsz ország több mint száz produkciót küldött, köztük a legnépszerűbb rendezők nagyszabású műveit. Akkor miért hallottak olyan kevesen az eseményről? (...) A huszonkét országból érkező száznegy produkcióval (ebből hetvennyolc oroszországi) az idei a leghosszabb és legkiterjedtebb fesztivál a kezdetek óta. Nagyszabású produkciókat mutat be Katie Mitchell, Milo Rau, Heiner Goebbels és Tadashi Suzuki, aki a fesztivál tógai részét is rendezte. (...) Az idei fesztivál mérete figyelemre méltó, de annak ellenére, hogy a szervezet nemzetközi bizottságának tagja Robert Wilson amerikai rendező, Georges Lavaudant francia színházcsináló és Tony Harrison brit drámaíró, a nyugati színházi világból feltűnően kevesen hallottak a színházi olimpiáról.”

Az amerikai lap szerzője, Roslyn Sulcas szerint „talán azért, mert a fesztivál eddig olyan országokban (többek között Kínában, Görögországban, Japánban, Dél-Koreában és Törökországban) zajlott, amelyek nem számítanak nemzetközi színházi központnak. Az olyan nagy fesztiválokkal ellentétben, mint Avignon vagy Edinburgh, a Színházi Olimpia nem évente ismétlődő esemény, és nincs állandó igazgatója vagy kommunikációs stábj, amely egyértelmű identitást adhatna. Ehelyett az eseményt minden alkalommal egy új művészeti vezető határozza meg”.

Ilyen művészeti vezető volt például a hajdanában Magyarországon is rendező és nagy sikereket arató Jurij Ljubimov, a legendás Taganka igazgatója. Az alapítók közül még Therzopoulos és Suzuki is állt már az esemény élén. A művészeti vezető személyét az alapítók és a korábbi olimpiák vezetőiből álló bizottság tagjai hagyják jóvá. A 2023-as magyarországi események művészeti vezetője Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója lesz.

A két oroszországi olimpia jó példa arra, micsoda léptékről van szó – mérsékelt nemzetközi figyelem mellett.

– Előadások, események százait ölelte fel a program Szentpéterváron – mondta a 2019-es olimpiáról Kozma András, a Nemzeti Színház dramaturgia, aki a 2001-es moszkvai olimpia egyik szervezője volt a legendás orosz rendező, Anatolij Vasziljev munkatársaként. – A pétérvári programba több nemzetközi hírű orosz fesztivált is beemeltek, így a Baltic House-t, a Csehov Fesztivált, a NET-et (New European Theater) és az orosz nemzeti színházi fesztivált, az Arany Maszkot. Míg a 2001-es moszkvai Olimpián a főváros adott otthont több száz előadásnak, workshopnak, kiállításnak, szakmai rendezvénynek – magyarázza Kozma András –, addig a 2019-es egész Oroszországot felölelte: távol-keleti nagyvárosokban is turnéztak külföldi előadások, a föderáció nemzeti színházai pedig Péterváron vendégszerepeltek.

ÖT KARIKA ÉS BOTRÁNY NÉLKÜL

Az olimpiák legújabb kori történetének visszatérő kritikája nemcsak a tiltott teljesítménynövelő szerek körüli áldatlan állapot, hanem a négyévenkénti versengés pénzügyi hatásai miatt erősödött fel. A Nemzetközi Színházi Olimpia természetesen össze sem hasonlítható a sportolimpiával, ez a szempont mégsem elhanyagolható.

Az eddigi színházi olimpiák költségvetései nagyon különbözőek voltak az eltérő léptékek miatt. Az első, Delphi-ben rendezett fesztiválon csupán kilenc előadás szerepelt hét országból, mintegy két hét alatt. Az 1999-es japán színházi olimpiára, ami két hónapig tartott, már negyvenkét előadás érkezett húsz országból, míg a 2001-es nagyszabású moszkvai fesztivál harminckét ország kilencvenhét produkcióját hívta meg két és fél hónap alatt. A 2018-as indiai olimpia még ezen is túltett, ekkor harmincöt országból mintegy 465 előadást mutattak be. Az olyan nagy országokkal, mint Kína, Oroszország vagy India nem tudunk versenyezni, de Magyarország képes például a 2010-es szöuli vagy a 2016-os wroclawi eseményt meghaladó összeget szánni a rendezésre, így az eddigi fesztiválokhoz viszonyítva a 6,8 milliárdos összeg középmezőnyt jelent. Ezek az összegek ráadásul nem hagynak maguk után üres és kihasználhatatlan, épített infrastruktúrát, nem egyetlen város, hanem rengeteg színházi központ fogadja a vendégeket, így a Nemzetközi Színházi Olimpia után nem lehet kedélyborzoló fotósorozatot készíteni a kongó stadionokról, a rozsdáövezetté váló olimpiai falvakról. Az infrastrukturális fejlesztések inkább az adott ország színházainak felújításából áll. Az olimpia új beruházást nem igényel, de alkalmat adhat régen elmaradt fejlesztésekre.

A Nemzetközi Színházi Olimpia tehát nem a kultúripar és a politika felvonulási terepe, hanem egymás megismerésének a lehetőségét nyújtja. Az olimpia képes a térképre helyezni egy-egy társulatot, vagy kevésbé ismert színházi kultúrát. Mindehhez csak részt kell venni rajta.

LUKÁCSY GYÖRGY

Utcaszínház a szentpétervári olimpia megnyitóján, 2019-ben

Színház és szabadság

Elkezdődött a 2023-as magyarországi Nemzetközi Színházi Olimpia szervezése

A színházi világ figyelme 2023-ban Magyarországra irányul: húsvétól Szentivánig, jó három hónapon át jeles külföldi társulatok nagyszerű előadásai, izgalmas programok várják majd a közönséget országszerte – mondja Vidnyánszky Attila. A 2023-as Nemzetközi Színházi Olimpia művészeti vezetőjeként azt reméli: az egész színházi szakma közös ünnepe lesz ez a világszínházi esemény.

Tavaly megtörtént a bejelentés: Magyarország rendezi a 10. Nemzetközi Színházi Olimpiát. Decemberben hivatalossá vált: 6,8 milliárd forintot fordít a kormány az eseményre. Így elindulhatott a tervezés-szervezés. Milyen elvek mentén történik mindez?

– A legfontosabb: a magyar színházi szakma minden szereplőjét megszólítottam.

Egyes szám első személyben fogalmazott.

– Az olimpiák szervezésének kialakult rendje, hagyománya van. Az alapítókól és a korábbi olimpiák művészeti vezetőiből, illetve nagytekintélyű drámaírókból, rendezőkből álló bizottság minden olimpia esetében megbíz valakit a művészeti vezetéssel. Ezt a megtisztelő és felelősségteljes feladatot a jeles grémium rám ruházta.

Mi lesz tehát a koncepció?

– Ilyen decentralizált, az egyes szakmai közösségek szabad döntéseire épülő rendszerben még nem született színházi olimpia. Sokszor beszélünk nyitottságról, a szabadság fontosságáról, de számtalanszor érzem, hogy ez csak retorikai fordulat. Én azt az elvet képviselem, hogy olyan struktúrát alakítsunk ki, amibe mindez bele van kódolva.

Hogyan képzeljük ezt el?

– A közsínházaknak alapesetben arra van lehetőségük, annak az anyagi háttérét biztosítjuk, hogy hívjanak meg egy külföldi és egy határon túli társulatot. Az lenne jó, ha ezek a meghívások nemcsak egyszeri alkalmat jelentenének, hanem tartós kapcsolatok fejlődnének ki, előadáscserékkel, közös produkciókkal. Nagyobb programok terveit is várjuk a színházaktól.

„Nem kell mindenben egyetértünk, de képesnek kell lennünk a dialógusra.

Mi az elképzelés az alternatívokkal?

– Megszólítottuk ennek a körnek három meghatározó szereplőjét. A Jurányi Házat, amely az alternatívok legfontosabb inkubátora, a nagy nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkező Trafót, a szcena rangos intézményét, illetve a három évtizedes múltra visszatekintő szegedi Thealter Fesztivált. Az ajánlat mindhármójuknak ugyanaz: rendezzék meg a maguk olimpiáját. Ők hozzák majd a terveiket, az olimpia pedig hozzárendeli az anyagiakat.

Hogy ki kit hív meg, abba nem szól bele Vidnyánszky Attila?

– Nem. Teljes szabadság van. A lényeg, hogy megteremtjük a lehetőséget, a keretrendszerét annak, hogy a magyar színházi szakma képviselői mind a maguk világlátásának, színházi ízlésének megfelelő irányba tudjanak mozdulni, hogy hosszú távú kapcsolatokat építhessenek és nyissanak a világra. Mindenkinek a maga felelőssége, miként kíván élni ezzel a szabadsággal.

Itt van például a Berliner Ensemble, Európa egyik meghatározó színházi műhelye. Ők az ön kultúrpolitikai tevékenységét kifogásolva, megszakították a kapcsolatot a Nemzeti Színház nemzetközi fesztiváljával, a MITEM-mel. Hogyan lesz ez vajon az olimpián?

– Erre nekik kellene válaszolni. De én megfordítom az érvelést. Mi őket a politikai nézeteink különbözősége ellenére hívtuk meg. Mert a MITEM lehetőséget kínál a valós párbeszédre. Nem kell mindenben egyetértünk, de képesnek kell lennünk a dialógusra. Ha ezt a Nemzetivel, a MITEM-mel nem akarják, lelkük rajta. Az olimpia viszont megadja a lehetőséget, hogy egy olyan színházzal működjenek együtt, amellyel egyetértésben vannak. Az a fontos, hogy az olyan súlyú társulatok, mint a berliniek is, itt legyenek az olimpián, mert ez gazdagítja, nyitottabbá teszi a magyar színházi szakmát, a magyar közönség pedig még több remek előadást láthat. A MITEM szervezőiként ugyanazokat az elveket valljuk, mint amiért a színházi olimpiát 1994-ben a világ nagy rendezőegyeniségei megalapították. Vagyis, hogy a kultúra, a színház lehetőséget kínál az egymás iránti tisztelet kifejezésére, kíváncsiságunk kielésére, a kölcsönös elfogadásra és a különbözőségek közös ünneplésére. A MITEM elmúlt nyolc évének a programja ezt világosan bizonyítja.

Mindenki pozitívan viszonyult az „olimpiai ajánlathoz”?

– Mindössze két színház jelezte, hogy időt kér a döntéshez, hogy csatlakoznak-e. Azt remélem, hogy ők is a lehetőséget látják majd az olimpiában.

Vannak már konkrétumok?

– Az előkészületek, a javaslatok fázisában vagyunk. Fontos, hogy legyenek vidéki központok. Ilyen lesz például a Miskolci Nemzeti Színház, amely 2023-ban ünnepli kétszáz éves fennállását, és nagyobb szabású programmal akarnak kapcsolódni az olimpiához. Mivel a debreceni Csokonai Színház szervezi már tizenöt éve a DESZKA fesztivált, a magyar dráma rangos seregszemléjét, adja magát, hogy rendezzenek egy show case-t a legfontosabb magyar előadásokból külföldi kritikusok és fesztiválszervezők számára. Jövőre Veszprém Európa Kulturális Fővárosa lesz – összekapcsolódásunk velük magától értetődő. 2016-ban a lengyelországi Wroclaw nemcsak egy színházi olimpiának adott otthont, hanem EKF is volt. Az ottani művészeti vezető tapasztalatai nemcsak ezért fontosak, hanem mert az olyan korábbi helyszínekhez képest, mint a sokmillió Szentpétervár, Peking vagy Szöul, a hatszázezres sziléziai város hozzánk hasonló léptéket jelent. A „kicsik” számára is nagy lehetőség az olimpia. A tatabányai Jászai Mari Színház monodráma-fesztiválját említhetném például, amely 2015 óta vidéki és határon túli produkciókat hív meg. Itt az alkalom, hogy külföldi nagy művészek fantasztikus önálló előadásaiból is válogassanak, amire eddig a költségvetésükből nem futotta. Az olimpia dimenzióváltásra ad lehetőséget. Aztán ott vannak a szabadtéri színházak. És említhetem az amatőröket is, sok országban vannak komoly szervezeteik, fesztiváljaik. Micsoda pezsgést hozna a magyar amatőr világba, ha az efféle kapcsolatok magasabb szintre léphetnének. Ugyanez érvényes a gyerek- és ifjúsági színházakra, a bábosokra és a táncosokra is. Ha inspiráló, tartalmas tervekkel állnak elő a színházak, fesztiválok, szakmai csoportok, örömmel fogjuk támogatni azokat.

A 2023-as MITEM integrálódik az olimpiába?

– A leghosszabb és legnagyobb szabású MITEM-et fogjuk megrendezni. Itt láthatók majd az alapító mesterek előadásai is, és ahogy minden évben, a fiatalabb nemzedék tagjainak fontos rendezései érkeznek. A mi egyik központi témánk a találkozó névadója, Madách Imre lesz. A *Tragédia* írójának jövőre ünnepeljük a 200. születésnapját. Nagy álmom egy olyan *Tragédia*-előadás, amelyben minden szint más nemzet diákjai adnak elő. Ez nagy szervezőmunkát igényel, amibe majd a Színház- és Filmművészeti Egyetem is bekapcsolódik. S ha már itt tartunk: a színházi egyetemek és főiskolák fesztiválját is megrendezzük – teret adva egyaránt a hazai és külföldi színész-képző műhelyeknek.

KORNYA ISTVÁN

Kelet és Nyugat

Mit kínál a 2022-es MITEM? – Előadások és társulatok, program és tapasztalatok

Francia, görög, orosz, ukrán, lengyel, cseh, lett, litván, indiai és vietnami előadások érkeznek a Nemzeti Színház fesztiváljára. A 2022. április 20. és május 8. között zajló Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) a járvány okozta válságban is gazdag kínálatot nyújt a magyar közönségnek. A folyamatos újratervezési üzemmódról, visszatérő nagyságokról, újdonságokról is beszélgettünk Kulcsár Edittel, aki 2017 óta az esemény főszervezője.

Normális körülmények között évente kerül sor a MITEM-re. 2021 őszétől számítva bő fél évvel, tavasszal már jön is a következő.

– 2020 tavaszán elmaradt a MITEM a covid miatt, 2020 őszén és tavaly tavasszal is elsodort minket a járvány. 2021 őszén végre sikerült teljes egészében „élőben” megtartani a hetedik MITEM-et. A pandémia kezdete óta ez nagyon kevés fesztiválnak sikerült, többnyire online kiadásokat szerveztek, vagy eleve vegyes – jelenléti és online – formában terveztek a bizonytalanságok miatt a környéken és a világban is. Nekünk

Valère Novarina: Árnyjáték
(Théâtre National Populaire, La Criée és Théâtre National de Marseille, Franciaország)

„A pandémia fontos dolgokat hozott felszínre, már régen nem kellett ilyen sarkalatos kérdéseket feltenni a színházi világban: Mi a dolgunk? Mennyire vagyunk fontosak? Szükség van-e ránk? Mit vár tőlünk a társadalom?

teljesértékű találkozót sikerült tartanunk, nagy nevekkal, komoly társulatokkal, jeles mesterek részvételével. Két előadás maradt el csupán, de azóta már azokat is műsorra tűztük. A tavalyi siker után most nagyobb önbizalommal láttuk neki annak, hogy a VIII. MITEM-et a szokott időben, 2022 tavaszán megtartsuk.

Mit érzel a szervező a partnerek részéről: tartózkodást vagy rugalmasságot, félelmet vagy nyitottságot? Feszíti a társulatokat, hogy a pandémia visszaveti a megmutatkozási lehetőségeket, a színház veszít a pozíciójából?

– 2020 óta folyamatos újratervezésben vagyunk. Mindvégig kapcsolatban maradtunk az elmaradt fesztiválra meghívott színházak szervezőivel, akik sokszor csodálkoztak, hogy mi mennyire bizakodóak vagyunk. Voltak, akik felfüggesztették a turnézást akkor is, amikor átmenetileg már javult a helyzet, mások nem mertek elköteleződni. Ugyanakkor a társulatok, a színházak többsége próbál rugalmas lenni, mert mindenkinek fontos a nemzetközi jelenlét, és a MITEM immár évek óta magasan jegyzett európai fesztiválhelyszín. A pandémia fontos dolgokat hozott felszínre, már régen nem kellett ilyen sarkalatos kérdéseket feltenni a színházi világban: Mi a dolgunk? Mennyire vagyunk fontosak? Szükség van-e ránk? Mit vár tőlünk a társadalom? Nehéz megmondani most, hol lesznek-vannak a hangsúlyok. A 2022-es programban találunk előadásokat keletről és nyugatról, láthatunk francia, görög, orosz, ukrán, lengyel, cseh, lett, litván, indiai, vietnami produkciókat. Ebből kirajzolódhat valamilyen kép...

Kulcsár Edit 2017 óta a MITEM főszervezője, de már a kezdetektől, 2014-től részt vesz a munkában. Hogy látja, hová, mivé fejlődött a találkozó az elmúlt években?

– Úgy gondolom, attól lett határozott karaktere a találkozóknak, hogy a Nemzeti Színház csapatának meglévő – elsősorban orosz, francia és román – kapcsolatrendszerére építve szinte kíváncsisággal nyitotunk új témák és régiók felé. A kiindulópontunk az volt, hogy korunk legmagasabb színvonalú művész-

Today. 2016 (Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár, Oroszország)

Ámor (Attis Színház, Athén, Görögország)

színházi törekvéseit megmutassuk Magyarországon. Olyan nagy mestereket hívtunk, akik a jelenkori színházra nagy hatást gyakoroltak, mint a német Matthias Langhoff, a litván Eimuntas Nekrošius és Rimas Tuminas, a Dániában dolgozó Eugenio Barba, az orosz Valerij Fokin, a román Silviu Purcărete vagy az amerikai Robert Wilson, a fiatalabbak közül a német Thalheimer és Ostermeier, a norvég Eirik Stubø, a lett Hermanis, és még hosszan sorolhatnám. Másrészt fontosnak tartjuk a nálunk kevésbé ismert színházi kultúrák bemutatását is. Ezért járt nálunk észt, tatár, grúz, török, macedón, kazah, algériai, tunéziai, koreai, iraki és jakut társulat is. A fesztivált a szomszédos országok kiváló színházi teljesítményeivel tudtuk gazdagítani, gondolok a román, szerb, szlovén, ukrán, bolgár, lengyel, cseh előadásokra, és persze a határon túli magyar színházakra is. Európa csaknem minden országából jártak már nálunk előadások. Egyszerűen úgy fogalmaznék, nem másoltunk trendi mintákat, mindvégig önazanosak maradtunk.

Az évek során a MITEM-nek lettek visszatérő vendégei, akik szívesen jönnek, és akiket mindig nagy érdeklődéssel fogad a közönség. Kiket láthatunk közülük az idén?

– Kivel is kezdjem? A kortárs francia színház különleges alkotója Valère Novarina, aki többször járt már Magyarorszá-

**„Egyszerűen úgy
fogalmaznék: nem másoltunk
trendi mintákat, mindvégig
önazanosak maradtunk.**

gon és a MITEM-en is, most az *Árnyjáték* című darabját láthatjuk. Büszkéek vagyunk arra, hogy két jelentős orosz színház – a moszkvai Vahtangov és a szentpétervári Alekszandrinszkij – régóta a partnereink, és szinte évente visszatérnek hozzánk. A Vahtangov igazgatója, Rimas Tuminas a monumentális *Háború és béke* című produkciót hozza el (*az előadásról és a rendezőről bővebben a következő oldalakon olvashatnak. A szerk.*). A péterváriak pedig egy különös hangvételű kortárs darabbal jönnek, a címe *Today, 2016*. Az európai rendezők középgenerációjának egyik legmeghatározóbb és világhírű tagja a lett Alvis Hermanis, akinek *Fekete tej* című előadására bizonyára sokan emlékeznek 2017-ből. Most egyik fontos előadásával, az orosz regényirodalom remekművének, az *Oblomov*nak az adaptációjával érkezik. Visszatér az athéni Attis Színház is az *Ámor* című előadással, amelyet a görög színház doyenje, Teodórosz Theszopulosz rendezett.

Ő az, aki kapcsán már 2023-ra is előretekinthetünk.

– Theszopulosz a nagyszabású Színházi Olimpia atyja, amelynek – többek között Szentpétervár, Peking, Szöul, Wrocław után – 2023-ban Budapest, illetve Magyarország ad otthont. Az esemény szervezője, központja a Nemzeti Színház lesz, a MITEM pedig integrálódik a hatalmas rendezvénybe. Egy sor olyan visszatérő MITEM-es társulat van – például az Eugenio Barba vezette Odin Teatret vagy a milánói Piccolo Teatro –, amelyek az idén nem tudtak eljönni, és akikkel már az olimpiai szereplésről egyeztetünk.

Kik azok az új társulatok, akikre érdemes lesz az idén tavaszszal odafigyelni?

– Oskaras Koršunovas litván rendező világjáró vilniusi színházát először láthatjuk a fesztiválon. A nálunk is ismert kortárs orosz drámaíró – a Nemzetiben is játszott *Részegek* és *Álomgyár* darabok szerzője –, Viripajev művét adják elő, a *Delhi táncot*. A zakopanei Witkacy Színház a jelentős lengyel drámaíró, Stanisław Witkiewicz egyik darabját hozza el: *A kétféjú borjú metafizikája*. Műfajilag is szélesítve a kínálatot a cseh DRÁK Bábszínházból is hívtunk előadást. És vannak még rejtett „tartalékaink”, szinte az utolsó pillanatig tárgyalásban vagyunk több társulattal. A program tehát még bővülhet.

KORNYA ISTVÁN

A főszervező személyes ajánlatai

HAMLET

A kolozsvári magyar teátrum a világszínház egyik ismert műhelye. Vezetője, Tompa Gábor tavaly járt már a MITEM-en egy portugáliai rendezésével. Most a kolozsvári *Hamlet*jével érkezik. A címszerepben az egyik legnépszerűbb magyar színész: Vecsei H. Miklós.

TÖRTÉNETEK A MAHÁBHÁRATÁBÓL

A MITEM kezdetektől figyel távoli kultúrák tradicionális színházzásására. Az indiai mitológia alakjai és a kathakáli, a klasszikus indiai táncdráma műfaja az ősi világokba vezet vissza a nézőt.

AO SHOW

A MITEM nyitott a társ műfajok, így a cirkusz világa felé is. Ezúttal a tradíciót és az újcirkusz irányzatát vegyítő különleges és látványos vietnami előadás látható majd a tervek szerint a Fővárosi Nagycirkuszban.

Az orosz színház enciklopédiája

Rimas Tuminas a Háború és béke költői víziójával szerepel újra a MITEM-en

„A litván, aki az orosz színházi kultúra jelenségeként teljesedett ki” – tartják Rimas Tuminas rendezőről, aki a moszkvai Vahtangov Színház művészeti arculatát igazgatóként az orosz klasszikusok felé fordította. Ebből a kínálatból a magyar közönség is részesülhetett már az elmúlt évek során a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón: Lermontov, Puskin és Csehov után az idei MITEM-en Tolsztoj következik.

Puskin *Anyegin*jéről azt tartják, hogy az az „orosz élet enciklopédiája”, és Tuminas jóvoltából láthattuk is a Nemzetiben az ő *Anyegin*-vízióját, és további klasszikusok révén kaphattunk képet az orosz irodalom javából. Élvezhettük Lermontov *Alarcosbábját* és Csehov *Ványa bácsiját* is (kivételesen pedig a görög *Oidipusz királyt*). Most újra egy nagy orosz művel érkezik Budapestre Tuminas és a Vahtangov Színház, a *Háború és béke*vel, amit bátran nevezhetünk az emberi élet enciklopédiájának.

ÚJ VILÁGOK

A metaforák és az ironikus utalások mestere; az előadásait mindig különleges őszinteség, ragyogó ironia, szigorúan ki-mért színházi groteszk, emelkedett hangulat és színészi bátorság, egyedi zenei világ, letisztult színpadkép jellemzi – írják a világ nagy fesztiváljait járó Tuminas-előadásokról a kritikusok. A közönség pedig rajong értük, nem véletlenül Moszkva leglátogatottabb művészszínháza az általa vezetett Vahtangov.

Jelenet a Háború és békéből
| fotó: Vahtangon Színház

RIMAS TUMINAS (1952)

Litván rendező, a kortárs litván és orosz színházi élet egyik legjelentősebb alkotója. 1974-ben végzett színészként a Litván Állami Konzervatóriumban, 1978-ban rendezőként diplomázott a moszkvai Állami Színházművészeti Főiskolán. 1979 és 1990 között a Litván Állami Dráma Színház rendezője, 1994 és 1999 között főrendezője volt. 1990-ben megalapította a Vilniusi Kis Színházat, amelynek jelenleg is a művészeti vezetője. 2007-től a moszkvai Vahtangov Színházat

irányítja. A 2021-ben százéves teátrumot az orosz színházi élet egyik kiemelkedő kulturális intézményévé tette, amely Moszkva egyik legnépszerűbb művész-színháza. Tuminas operát is rendez (színpadra vitte Bartók Kékszakállját is), munkái többek között a moszkvai Bolsojban láthatók. Tanított Litvániában is, 2012-ben pedig megnyitotta a Vahtangov Színház Első Stúdióját, ahol tehetséges fiatal rendezőket oktat.

Mindezen tények valóság tartalmáról meggyőződhetett a magyar közönség is, amelyet a rendező stílusának talán még egy jellemzője ragadott meg: az emberi élet és sors felmutatásának ünnepélyessége. Pátosz és katarzis. Legyen szó Oidipusz nagy és isteni távlatú tragédiájáról vagy Ványa bácsi örök vidéki magányra ítélt, „kis” életéről. A Tuminas-stílusra ráérző néző az érzelmi elragadtatottság állapotába merül és emelkedik, és saját életének legégetőbb kérdéseivel szembesül. Sokszor fájón – de sosem rideg és kíméletlen ez a rendezői szembesítés, sokkal inkább szelíden és bensőségesen őszinte.

„Rendezők, színészek, mi mind nagyon szeretnénk tetszeni a közönségnek, ezért gyakran nem őszintén választunk anyagot az előadáshoz. Ravaszkodunk. Megjátsszuk magunkat. Állítsunk színpadra inkább valami kortárs darabot, nehogy régmódinak tituláljanak minket! Vagy rendezzünk előadásokat a fiatalok ízléséhez igazodva, mert különben azok más színházakba mennek...” – mondja egy interjúban Tuminas, majd megfogalmazza saját ars poétikáját is: „Nem szabad így gondolkodni! A színháznak nem a fiatalságot és a kortárs drámát kell elsősorban figyelembe vennie, hanem a művészi utke-resest, az új világok felfedezését. Éljen lehetőség szerint becsüle-

tesen, ne veszítsd el a fájdalom és a sajnálat érzését, akkor lesz igazad önmagaddal szemben, ami azt jelenti, hogy a nézővel szemben is.”

Máshol így beszélt arról, miként értelmezi a kortárs gondolkodást: „Én mindig átéreztem az emberek nehézségeit. Én mindig a nyomorúságos emberekkel vagyok, mindig azokkal vagyok, akiknek nehéz az élete. És ha elveszíteném ezt a kapcsolatot, elveszíteném a szakmámat is. De a politikára reagálni... Ha ma reagálsz rá, akkor mit fogsz csinálni holnap, amikor ezek az események már elmúltak? Várod az újabb eseményeket? Eseménytől eseményig létezel? Kiprovokálsz őket, hogy aztán reagálhass rá? A saját belső világunk szerint kell élni. Az ókorban a görög poétáknak kiszúrták a szemét, hogy hallás után, a levegőből érthessék meg a végtelent, és ne a pillanatnyi történetekre figyeljenek.”

A FELOLDÓZÁS HELYE

A Vahtangov Színház egy ideje egy volt a nagyhírű, de kevésbé érdekes moszkvai teátrumok közül, amikor Tuminas 2007-ben átvette annak vezetését. „Azzal kezdtem, hogy megértsem a társulatot – mesélte az első időszakról egy interjúban. – Én

Anyegin – MITEM, 2017

nem egy halott színházba érkeztem. A színház élt, ahol sok kiváló színész dolgozott. Készen álltak, volt bennük várakozás, és csupán fel kellett őket rázni, hogy higgyenek magukban. Lehet, hogy csak kétségbeesésből, de rám bízta magukat, és követtek. Eltöröltem minden büntetést – a késésekért vagy más vétségekért –, mert nem hiszem, hogy a mesterkélt fegyelem tartaná össze a színházat. Nem bocsájtottam el senkit, és megpróbáltam feloldani minden személyes félelmüket. És akkor megjött az önbizalmuk. Számunkra a színház – otthon. Ahol legyőzzük félelmeinket, a néző számára pedig a színház olyan otthon, ahol minden halálos bűn feloldozást nyer.”

Az elmúlt években a Vahtangov a színészek, a nézők és a színházi szakma számára is érdekes helyé vált. Tuminas rendezései közül – hogy csak azokat említsük, amelyeket a magyar közönség is látott – a *Jevgenyij Anyegin* és a *Ványa bácsi* elnyerte a legrangosabb orosz színházi díjat, az Arany Maszkot.

A MENNYBOLT FELETTÜNK

Eddigi életműve megkoronázásaként és a Vahtangov Színház alapításának 100. évfordulójára 2021-ben Rimas Tuminas színpadra állította Lev Tolsztoj monumentális regényfolyamát, a *Háború és békét*. Az orosz színházi élet egyik kiemelkedő eseménye volt a premier, és a nagy formátumú előadás kifinomult színházi eszközökkel közvetítette Tolsztoj regényének művészi stílusát. „Rimas Tuminas oratorikus előadást hozott létre (.), egy orosz eposzt, egy olyan tükröt, melyben nem is annyira a hétköznapiaink zűrzavara tükröződik, mint inkább a fejünk felett lebegő mennybolt...” – írta a Teatral című, mérvadó színházi lap lelkesítő kritikusa. A Novaja Gazeta ítése sem fukarkodott a dicséretekkel: „A sztárok és a pályakezdők a Mesterrel együtt levelet írtak az öröklétnek... Tuminas újra bebizonyította, hogy lehetséges a rendezés fölösleges nyüzsgés, a nézők kiszolgálása, az önkifejezés sekélyessége nélkül is.”

Az előadás a már hosszabb ideje súlyos betegséggel küzdő Tuminas számára a társulatépítésnek is a betetőzését jelenti: szinte a teljes színészgárda részt vesz a produkcióban. Az öreg Bolkonszkij herceget játszó Jevgenyij Knyazev, a társulat meghatározó művésze így nyilatkozott: „A Vahtangov betöltötte a századik évét. Minden nemzedéknek megvoltak a maga nagy előadásai. Mi, az öregebbek most a *Háború és béke* idősebb szerepeit játsszuk, a fiatalokat pedig azok, akik csak néhány éve kerültek a színházba... Bátran állíthatom, hogy a *Háború és béke* a Vahtangov-színészek új nemzedékének születését jelenti.”

A napóleoni háborúk idején játszódó regény a Rosztov, a Bolkonszkij és a Kuragin családok életét követi, Kutuzov hadviselésének történetébe avatja be az olvasót, aki legendás irodalmi alakok – Natasa, Andrej és Pierre – szerelméért, boldogságáért aggódik a sok száz oldalas könyvbe merülve. Szinte elképzelhetetlen, hogy – Szerb Antalt idézve – „az emberi élet teljes gazdagságát” bemutató, sokszereplős családregegy-univerzum miként kerülhet színre. A több mint négyórás előadásban a színpad légies és tágas, a szürkés-kék fal pedig, mint az égbolt, hol a nézőtér felé mozdul, hol háttérbe vonul, felerősítve a szereplők életében bekövetkező hangsúlyos pillanatokat. Az összehangolt, ihletett összjátéknak köszönhetően a színpadi órák során nincs egyetlen pillanatnyi üresjárat, a színészek mozgása, a szárnyaló zene, a szöveg lüktetése és a virtuóz módon megkomponált fény a nézők figyelmét mindvégig magával ragadja. És annak ellenére, hogy a monumentális regényfolyamnak nem minden ismert hőse tűnik fel a színpadon – például Napóleon, Kutuzov tábornok vagy éppen a különös katona-filozófus, Platon Karatajev kimaradnak –, az előadás képes átadni a *Háború és béke* létszemléletének teljességét. Az illusztratív tömegjelenetek helyett sokkal hangsúlyosabbá válnak az egyes személyek szenvedélyes és fájdalmas belső történetei, melyek monológok formájában szólalnak meg.

Álarcosbál – MITEM, 2014 | fotók: Eöri Szabó Zsolt

A Vahtangov Színháznak még a közönségtalálkozói is mindig telhásasok

Ványa bácsi – MITEM, 2019

BÉKE ÉS LÉLEK

– Ahhoz, hogy helyesen olvassuk Tolsztojt, a „béke” szót úgy kell értelmeznünk, mint világegyetemet, mint az emberiséget. De ott vannak még a „békében imádkozni”, a „menj békével”, a „békében éljtek” kifejezések is... E szó értelmezésének gazdagsága végtelen, és nálunk minden jelenetben megvan a maga intonációja, a saját jelentése – fogalmazott a *Háború és béke* színre állításáról Tuminas. – Ez az előadás eleganciát és egyszerűséget igényel. Régebben túlterheltük magunkat kellékekkel, de most nincs szükségünk semmire. Minden tisztább lesz. Csak az üres tér és a színész. Van egy hatalmas fal a színpadon, amin nincs semmi, de saját jelentéseket hordoz, és a néző a saját képzeletében ismeri fel őket, kiegészítve a színész játékát. Mindent felvált a fénysugarak áradása, az emberi sorsok és a történelem magasrendű színészi értelmezése. És a színház megértése – hogy mit is csinálunk. Milyen jeleket küldünk a mai színháznak? Mit értünk mi magunk színház alatt?

– A színház kortárs jellege a gondolkodásmódban rejlik. Itt most a gondolatot kell eljátszani – Pierre gondolatiságát, Andrej gondolatiságát. Ez a színész sajátos megközelítését is igényli a figurához, a szerephez, ez egy megismerési, gondolkodási folyamat. És nekem tetszik, hogy a próbákon mindenki elgondolkodott a szövegről, a korszakról, az erkölcsökről, a kultúráról és a mai színházról is. A mostani életünkről. Valószínű, hogy a nézőinknek bizonyos dolgok hiányoznak majd. Néhány ismert jelenet, valami, amihez hozzászógtak, amiben ott a hagyománytisztelt. Vagy a sztereotípiák. De ennek a darabnak áttetszőnek kell lennie. Tisztának. Pontosnak. Minden szempontból érthetőnek. Minden emlékeket ébreszt. Az emlékezet pedig – a lélek szülőhelye...

KORNYA ISTVÁN, KOZMA ANDRÁS

Jiří Havelka és Marek Zakostelecký

GEORGES MÉLIÈS UTOLSÓ TRÜKKJE

Rendező: JIŘÍ HAVELKA

Drak Bábszínház | Hradec Králové, Csehország

Agatha Duda-Gracz

LENA LÁBAI KÖZÖTT AVAGY A SZŰZ HALÁLA MICHELANGELO DA CARAVAGGIO UTÁN

Rendező: AGATA DUDA-GRACZ

Klaipėdos Dramos Teatras | Litvánia

MITEM- ELŐZETES

2022. április 20. – május 8.

(ízeltő a tervezett programból)

Francia, lengyel, ukrán, orosz, litván, bosnyák, cseh, görög, román és olasz társulatok vesznek részt a Nemzeti Színház által rendezett IX. MITEM-en. A 2014-ben alapított nemzetközi színházi találkozón Európa legjelentősebb alkotóinak, műhelyeinek az előadásai láthatók – így lesz ez 2022 tavaszán is. A részletes program: www.mitem.hu.

SING, LOLA, SING

Rendező: DMITRO BOGOMAZOV

Alekszandr Csepelov drámája Heinrich Mann Ronda tanár úr című regénye és a Kék angyal című film alapján

Ivan Franko Nemzeti Dráma Színház | Kijev, Ukrajna

TÖRTÉNETEK A MAHÁBHÁRATÁBÓL

Rendező: DR. KALAMANDALAM JOHN

Kalatharangini Kathákali Iskola és
a Teatro Tascabile di Bergamo | India, Olaszország

Abdulah Sidran

EMLÉKSZEL DOLLY BELLRE?

Rendező: KOKAN MLADENVIĆ

Kamerni Teatar 55 | Szarajevó, Bosznia-Hercegovina

Lev Tolsztoj

HÁBORÚ ÉS BÉKE

Rendező: RIMAS TUMINAS

Vahtangov Színház | Moszkva, Oroszország

Ivan Viripajev

DELHI TÁNC

Rendező: OSKARAS KORŠUNOVAS

Vilnius Miesto Teatras | Litvánia

OSZTOVITS ÁGNES

„**Söptei**
Andrea
az anya
szerepében
ezer húron
játszik...

KERESZTES BALÁZS

„**Stubo**
rendezésének
lassabb
tempója képes
álomszerű
atmoszférát
szőni...

Negyedszer a Nemzetiben

2017-ben a Norske Teatret O'Neill-produkciója, az *Amerikai Elektra* nemcsak a közönséget, hanem a szakmát is elbűvölte. Eirik Stubø rendező osztatlan sikert aratott a budapesti MITEM-en. A színészi játékban nem volt semmi külsődleges, a lélek mélyéről törtek fel az indulatok, ahogy azt a 20. század legnagyobb amerikai drámaírója elgondolta. A hatást fokozta az élő dzsesszmuzsika, a híres zenészcsaládból származó Stubø fivérének feledhetetlen játéka. Ezt a rendezőt ide kellene csábítani, suttozták akkor a folyosón a Nemzeti művészei. A 2019-es MITEM-en Stubø a stockholmi Dramaten vezetőjeként a nagyszerű Bergman-színész, Erland Josephson színpadi játékával bizonyította, hogy nem véletlenül tartják Skandinávia egyik legjobb rendezőjének. Az *Egy nyári éj Svédországban* azt mondta el, miként szembesülnek a svéd filmesek a világhírű orosz rendező, Andrej Tarkovszkij módszereivel, számukra teljesen idegen költői világával, amelyben egyetlen pillanat alatt borulhat minden, ha az elképzelt tökéletesség érdekében az orosz zseni szerint borulnia kell. A néhol kacagtatóan mulatságos, sok humorral és jó adag öniróniával megírt darabot Stubø remek színészekkel vitte színre. Vastapsot aratott. Jó lenne, ha nálunk is rendezne... És az óhaj ezúttal meghallgatásra talált.

A 2019/20-as évadban a norvég rendező már a budapesti Nemzeti Színház társulatával vitte színre Euripidész *Médeióját*. A remek színészekről sokan idézték a norvég rendező elragadtatott véleményét. Értük jött el negyedszerre is a Nemzetibe.

Ezúttal Tennessee Williams *Üvegfigurák* című, első sikeres, ma már több mint hetvenéves művét állította színre – a covid tombolásának kellős közepén, néhány hónapra szüneteltetve a próbákat. Nem tudjuk, hogy a rendező vagy a színház vezetése választotta-e ezt a nem túlságosan mély, olykor melodrámba forduló darabot, az mindeneset-

Amerikai családáradás

Ha valaki az agglomerációból utazik fel a Nemzeti Színház előadására, mint én (ráadásul az év végi, ünnepi forgalomban), akkor vezetés közben bőven van ideje arra, hogy hangskönyvformában végighallgassa Tennessee Williams *Glass Menagerie*, magyarul *Üvegfigurák* című darabját. A BBC adaptációja másfél óra, a Nemzeti feldolgozása két és fél. A néző (pláne, ha kritikus) már előre gyanakszik: mivel lesz több a színházi változat, ami miatt igényli azt az extra egy órát. A válasz egyrészt banális: a hangskönyv nem (vagy csak kevésbé) operál azzal a dramaturgiai csönddel, amelyet a színészek jelenléte képes betölteni a színpadon. Ha a hangskönyvben vagy rádiójátékban épp nem beszélnek, akkor ott nem történik semmi, legfeljebb a két megszólalás között érzékelünk valamiféle (véltetően szándékos) űrt. Ha a színpadon épp nem beszél senki, akkor ott még millió dolog történhet.

Williams darabja (többi művéhez hasonlóan) hangsúlyosan az amerikai Dél kultúrájából nő ki, és ennek egyik legfontosabb eleme a Söptei Andrea alakította anya figurája. Amanda Wingfield ugyanis gazdag déli ültetvényesek leszármazottja, aki gyerekkorát, ahogy az angol mondja, „üvegkanállal a szájában”, cselédek által körbeugrálva töltötte, és a darab fő feszültsége, hogy ez a matriarcha sikertelenül próbálja összetartani és menedzselni a családját. Helyzete nem könnyű: a századelő gazdag déli ültetvényei helyett otthona most egy poros kis St. Louis-i apartman, ráadásul az elszegényedett csonka családnak most családfő nélkül kell átvészelnie a '30-as évek nagy gazdasági világválságát. És ezt nemcsak az anyafigura narcisztikus személyiségzavara, a testi fogyatékos lány kóros

re tény, hogy Tennessee Williams hosszú szünet után ismét divatba jött, a közönség újra megkönnyezi az álomvilágban élő, boldogtalan figurákat. Világszerte játsszák – mégpedig sikerrel. Éppen ezért kár azon töprengeni, milyen jó lett volna, ha a skandináv rendező egy klasszikus vagy kortárs skandináv szerzőt visz színre. Ibsent, Strindberget, Enquistet, Norrent vagy Fossét. Persze akkor nem mondaná a lelkes néző az előadás után, hogy ez a Söptei Andrea – mármint a darabban Amanda Wingfield, az anya – ugyanolyan, mint az én mamám volt, hol a nővéremet akarta férjhez adni, hol engem előléptetni, és nem vette észre, hogy tönkreteszi az életünket...

A négy szereplős darab legfőbb erénye, hogy ismerős helyzeteket és félig-meddig ismerős figurákat teremt, akiknek a sorsát nem túl bonyolult átélni. Amandát, az anyát elhagyta a férje, egyedül küszködik két gyermekével, a mozgásában

félénksége, hanem a fiú azon titkos terve sem segíti, hogy amint alkalmá adódik, hajóra száll, és apjához hasonlóan maga mögött hagyja a családját.

A második különbség, ami a BBC változata és Eirik Stubø rendezése összehasonlításakor a tempó tekintetében feltűnt nekem, az pont a nyelvi különbséghez kapcsolódik. Angol nyelven, amerikai színészekkel a dráma nagyon sokban épít a déli nyelvjárás pörgős ritmusára és hangsúlyváltásaira, ez pedig sajátos lendületet ad a feldolgozásnak. Ennek hiányát a magyar változaton számonkérni oktalanság lenne, hiszen a nyelvi különbségek teljes fordítása lehetetlenség. Elgondolkodni azonban érdemes rajta. Az összevetésben feltűnik, hogy Stubø darabja mennyivel lassabb tempóban adagolja a történeteket és építi a drámát, és ehhez a legitimáló indokot könnyen megtaláljuk magában a szövegben.

korlátozott, a világtól üvegfigurái közé menekülő Laurával és a raktárosi munkát végző, költői babérokról ábrándozó Tommal. A család életében akkor történik némi változás, amikor Tom bejelenti, hogy meghívja kollégáját vacsorára. Az anya úgy véli, kérés áll a házhoz. De hiába a nagy igyekezet, Jim O'Connornak a látogató bevallja Laurának, hogy menyasszonya van. Tom, a fiú elmegy, az anya és lánya magukra maradnak a maguk teremtette álomvilágban.

Tennessee Williams három remek szereplehetőséget kínál fel. Azért nem mondunk négyet, mert Tomra ránehezedik a narrátorszerep, amivel Berettyán Sándor szépen megbirkózik, de nem tűndököl benne. Söptei Andrea az anya szerepében egészen kivételes színészi teljesítményt nyújt. Ezer húron játszik, egyszerre esendő és elviselhetetlen, mulatságos és siratni való. A pálya csúcán van. Ács Esztert talán még soha nem láttuk ilyen meggyőzőnek. Nincs semmi külsődleges a szerepfarmálásban, nem hord járógépet, mégis béna, reszketeg, egész lényé fél a világtól. Apró, finom gesztusokból építkezik, nagyszerűen. Herczegh Péternek, a megváltást nem hozó látogatónak vannak nagyon szép pillanatai. Ő a jövő komoly ígérete.

Eirik Stubø tehetsége a rá mindig jellemző nagyszerű színészvezetésen, a már védjegyévé vált erős zenei kíséreten, a puritán színpadképen és a háttérben úszó vetítésen túl ezúttal abban mutatkozott meg, hogy egy pillanatra sem engedett a melodráma csábításának.

a szerző kulturális újságíró, szerkesztő, könyvkritikus

A színdarab narrátori felkonferálásában ugyanis a fiú, Tom Wingfield (Berettyán Sándor) külön kiemeli, hogy minden, ami a néző elé tárul, nem más, mint visszaemlékezés, az „emlékek márpedig zeneszóra játszódnak az emberi fejben”. Ez okozza, hogy rendezéstől függetlenül Williams darabja nemcsak eredendően melodramatikus, hanem sokszor az érzélgős giccs határán játszik. Hogy hogyan kerül el végül, jelen sorok írója még nem fejtette meg. Mindenesetre Stubø rendezésének lassabb tempója képes álomszerű atmoszférát szőni a darab köré, amivel kidomborítja, hogy a történeteket egy nosztalgikus elme visszaemlékezéseként látjuk.

Nehéz megmondani, hogy a színészi játék vagy a rendezés érdeme, de a néző képes a bőrén érezni egy másik alaptételt, amit a darab már az elején közöl magáról: jelesül azt, hogy a láthatatlan ötödik szereplő maga a hiányzó apa. A színészek játéka (az anya tanácsstalansága és elveszettsége, a lány beteges elzárkózottsága, a fiú érzékelhető érdektelensége) sikeresen teremti meg azt az űrt, amely körül ezeknek az alakoknak az élete kering: a hiányzó biztos igazodási pontot, amely talán visszatérhatná a család rohamos széthullását.

Ez pedig olyan általános emberi téma, amely az amerikai déli dialektus nélkül is teljes mértékben átértezhető.

*a szerző irodalomtörténész,
a Négy Fal Között Olvasókör alapítója*

PORTRÉ • BERZSENYI KRISZTINA

Rómeó

Júlia

Terv és valóság. Fent: Rómeó és Júlia jelmeztervei, lent: Rómeó és Júlia a színpadon

„Olyan jelmezre van szüksége a színésznek, amelyben jól érzi magát, kényelmesen tud benne mozogni, és amelyben – az adott szerepben – a sajátjaként tud létezni. Nemcsak fizikai értelemben segítjük, hanem abban is, hogyan váljon eggyé a szereppel, a mondanivalóval. Ezért szoktam azt mondani, hogy kicsit pszichológusok is vagyunk mi, jelmeztervezők.

Egyéni tervek, közös alkotások

Berzsenyi Krisztina jelmeztervező a megértésről és a megézésről, az eleven festményekről, a beszédes kelmékről

Látványtervező szakon végzett, de díszletet ritkán tervez, elsősorban jelmeztervezőnek tartja magát. Ehhez a munkához nagyon sokféle szakma ismeretére van szükség. Egyszerre kell képzőművésznek, festőnek, művészettörténésznek lennie, elengedhetetlen a textil- és a ruhaipari tájékozottság. Természetesen ismernie kell a színpadtechnikai lehetőségeket, magát az irodalmi művet, a játszó személyeket, és néha pszichológusként is helyt kell állnia. Amit pedig a legfontosabbnak tart: az az alkotótársak tisztelete, az együttműködés képessége. A Tizenhárom almafa, a Rómeó és Júlia, a Vadászat jelmezeinek tervezőjével mindezek előtt muszáj volt megkérdezni: **hogyan lehet hallás után látni?**

Nem hagy nyugodni, hogy amikor telefonon megbeszéltük a találkozót, miért mondta: legyen nyugodt, meg fog ismerni. Ezt miből gondolta?

– Ez nagyon jó első kérdésnek! Szerintem szakmai oka van ennek az erős vizualitásnak. Ha elolvasok egy drámát, amiben nincsenek leírások, akkor is megjelennek előttem a képek. Ha hallok valakit beszélni, olyankor a mondatfűzése, a hanghordozása elég lehet ahhoz, hogy elképzeljem, milyen ember lehet. Érdekes módon nem szoktam tévedni. A munkám során is így

van ez, ha megkapok egy feladatot, és elolvasom a szöveggönyvet, azonnal látom a helyszínemet, a szereplőket, a színeket, fényeket...

Így könnyű! Kész is a díszlet- és a jelmezterv!

– Ennél azért bonyolultabb feladata van a tervezőnek. Az első olvasás utáni benyomások, hangulatok, lehetséges képek még inkább csak megérzések, feltételezések. Nyilván meg kell hallgatnom a rendezőt, meg kell tudnom, ő miért tartja fontos-

nak a bemutatandó darabot, neki mit üzen a szerző, és ő hogyan szeretné mindezt továbbadni a közönségnek, mit akar mondani ezzel a művel. Természetesen meg kell ismernem a színészeket, a színpadra lépő személyeket, a kort, amelyben játszódik a történet, a díszletkonceptiót, és csak utána kezdődik igazán a jelmezek tervezése, majd következik a tervfelfogadás...

Gondolom, a főnök mindig a rendező!

– Közös munka ez, de a vitatott kérdésekben természetesen a rendező dönt. Pályakezdőként talán én is jobban ragaszkodtam a saját elképzeléseimhez. Azt hiszem, más is így van ezzel fiatalabb korában. Aztán rájöttem, hogy a nyitottság, a valódi figyelem sokkal hatékonyabb és örömtelibb út. Így lehet együttműködni. Itt nem a hagyományos értelemben vett megértésről van szó, hanem inkább valamiféle összekapcsolódó energiákról az alkotásban. Természetesen lényeges szempont a színész alkata, kora, mozgása, és persze szerepe. Időnként olyan jelmezt is el kell fogadtatnunk velük, amely egyáltalán nem tetszik nekik. De ha valami olyan kérése van a színésznek, ami nem befolyásolja a mondanivaló lényegét, akkor változtathatunk a ruha szabásán, a frizurán, vagy megemelhetjük kicsit a cipő sarkát. Olyan jelmezre van szüksége a színésznek,

amelyben jól érzi magát, kényelmesen tud benne mozogni, és amelyben – az adott szerepben – a sajátjaként tud létezni. Tehát nemcsak a szereplő alkata, de a lelkére is figyelniünk kell. Nemcsak fizikai értelemben segítjük, hanem abban is, hogyan valjon eggyé a szereppel, a mondanivalóval. Ezért szoktam azt mondani, hogy kicsit pszichológusok is vagyunk mi, jelmeztervezők.

A díszlettervezést elengedte?

– Ritkán tervezek díszletet. A téralakítás, a díszletek, a díszletmozgások megtervezése racionálisabb gondolkodást igényel a jelmeztervezésben működtetett organikusabb, áramlóbb gondolkodásmódnál. Ez áll közelebb hozzám. A főiskolán természetesen én is megtanultam azt a szakmát is, de nem szerettem meg igazán. Inkább csak az egyszerűbb terek megtervezésére, berendezésére vállalkozom.

Pedig laikusként azt hinném, egységesebb a színpadkép, ha ugyanaz tervezi a díszletet és a jelmezt is!

– Igen, ez így van, de nem minden esetben jó ez, mert nagyobb munkáknál egyszerűen ritkán van annyi idő, hogy mindkettőben kellőképpen elmélyüljön a tervező. Nekem szerencsém van ezen a téren is. Leggyakrabban olyan díszlettervezővel dolgozhatok együtt, akivel értjük egymást, akivel hasonlóan gondolkodunk. Ő Cziegler Balázs.

Hogy találkoztak? Valaki tudott erről a lehetséges egyezésről, felfogásbeli hasonlóságról?

– A véletlen hozott össze bennünket. Balázs még egyetemi hallgató volt, amikor én ott egy rövid ideig tanársegédként dolgoztam. Aztán a közös munkának köszönhetően a rendezők is látták, hogy jól tudunk együtt gondolkodni. Nekem tetszik, amit csinál, ő is elfogadja az én elképzeléseimet, ha pedig valami nem stimmel, azt meg tudjuk beszélni. Előfordult, hogy nem volt időnk minden apróságot egyeztetni, és egymáshoz pontosan illeszkedő színek, színárnyalatok jellemezték a díszletet és a jelmezeket, amikor a színpadra kerültek. Erre a hasonló gondolkodásra, de inkább intuitív együttműködésre van szükség ahhoz, hogy hiteles legyen a színpadkép. Leginkább a festményhez tudnám hasonlítani a jó színpadi látványt, ahol minden színfolt a helyén van, illeszkednek egymáshoz a részletek. De lényeges különbség, hogy a látvány a színpadon jelenet-ről-jelenetre állandó mozgásban van.

Visszatérve a hiteles képhez! Ebben a büfében is játszódhatna valami igazi dráma, pedig még össze sem öltözött senki...

– Igen, csak most éppen hétfő van, ebédidő, szerencsére semmi különös nem történt. Amit viszont a színpadra emelünk, az

BERZSENYI KRISZTINA

1965-ben született Veszprémben. 1984-ben érettségizett Budapesten a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában. Játszott Malgot István társulatában, majd 1996-ban diplomázott a Magyar

Képzőművészeti Főiskola látványtervező szakán. Már 1995-től dolgozik színházakban. Az utóbbi években rendszeresen tervez a Budapesti Operettszínházban is. Olyan filmekhez készített jelmezeket, mint a Hajdu Szabolcs által rendezett *Fehér tenyér*, *Bibliothèque Pascal* és *Déli báb*, Tímár Péter filmje, a *Vakvagányok*, valamint Kamondi Zoltán mozija, *Az alkímista és a szűz*. A Nemzeti Színházban a futó darabok közül a *Tizenhárom almafa*, a *Rómeó és Júlia*, illetve a *Vadászat* című előadásban láthatjuk a jelmezeit.

Mercutio próbál... Berzsényi Krisztina és Berettyán Nándor

műalkotás: irodalmi szöveg, színjáték, rendezett előadás zenével, koreográfiával. Színházba elsősorban a művészi élmény miatt jön a közönség, és talán azért, hogy felismerjen valamit, amit a hétköznapi életben nem vesz észre. Ez az az üzenet, ami miatt a rendező és az egész csapat megvalósítja az előadást.

Mi volt az első jelmeze?

– Csipkerózsika egy általános iskolai farsangon.

Értem... de nem igazán azokra az időkre gondoltam...

– De igen, már abban az időben is.... Pontosan emlékszem, szegény anyukámat teljesen kiborítottam, amikor részletesen előadtam, milyen legyen a jelmezem, majd újabb és újabb kérésekkel álltam elő. Nem engedtem, hogy bármit elnagyoljon. Talán már akkor megmutatkoztam az igényességem. Egyébként az édesanyámnak és a nagymamámnak is nagyon jó kézügyessége volt, mindketten szépen rajzoltak. Biztos, hogy tőlük örököltem a rajzkészséget, a képzőművészet iránti érdeklődést. Ezért mentem az általános iskola után a kisképzőbe, vagyis a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába.

Festőnek készült?

– Sokáig nem tudtam, mi leszek, ha nagy leszek. Kiskoromtól foglalkoztatott a képzőművészet, de minden érdekelt, a színház is, az irodalom is, balettórákra is jártam. Középiskolás voltam, amikor az egyik barátnőm elhívott jazzbalettire, és én bizony ottragadtam. Éppen érettségi idején tudtam meg, hogy Malgot István különleges színházi kísérleteiről ismert társulataiba táncost keresnek, mindjárt jelentkeztem, és fel is vettek. Úgy éreztem, a helyemen vagyok, hiszen a színházban együtt van az irodalom, a képzőművészet, a tánc. Közben elkezdtem jelmezeket is tervezni, majd eljutottam a felismerésig: ezt kellene jobban megtanulnom. Ezért jelentkeztem a Képző- és Iparművészeti Főiskolára, látványtervező szakra.

Nem zavarta a főiskolán, hogy idősebb az évfolyamtársainál?

– Egyáltalán nem zavart a korkülönbség. Sőt, a színházi tapasztalatoknak köszönhetően nekem volt könnyebb dolgom. Jobban átláttam ennek a nagyüzemnek a működését, mint azok a frissen érettségizettek, akik csak a nézőtér felől ismerték a színházat. Később, amikor már tanítottam, akkor is tapasztaltam, hogy a 18-19 évesek nem tudják, mennyire komplex szakma a díszlet- és jelmeztervezés, sokkal több magyarázatot, rávezetést igényelnek.

Kezdetben minden színész maga gondoskodott a ruhatáráról, nálunk talán először *Az ember tragédiája* ősbemutatója előtt Éva jelmezeinek megtervezésénél segített Jászai Mari-nak a festő, Feszty Árpád...

– Igen! Ez is jó példa arra, hogy az első tervezők a képzőművészet világából érkeztek a színházakba. Nem véletlen, hogy Magyarországon is a képzőművészeti főiskolán kezdődött meg a díszlet- és jelmeztervezők képzése.

Az ember azt gondolná laikusként, hogy a jelmezekhez leginkább könnyűipari ismeretekre, a díszletekhez pedig építőipari tudásra van szükség.

– Ezeket a szakmai alapokat tanuljuk is a képzőművészeti főiskolán, illetve most már egyetemen. Természetesen a látványtervezéshez is szükségünk van anyagismeretre, műszaki, technikai tudásra, de nekünk nem az ipari igényekre kell felkészülnünk. Esetünkben az egyéni tervezés és a közös alkotómunka összhangján van a hangsúly.

Biztos vannak önálló alkotásai is! Mikor lesz festménykiállítás?

– Vannak festményeim, de azok közül nagyon sokat elajándékoztam. Nem tervezek önálló kiállítást. Tényleg nincs ilyen ambícióm...

Nem lenne jobb az önálló alkotás, mint az alkalmazkodás?

– Jó közösségben szó sincs kényszerű alkalmazkodásról, igazi társulatban éppen ez a csapatjáték, a közös alkotás a nagy élmény.

De a taps csak a színészeknek szól!

– Nem, nem: a premieren mindannyian ott vagyunk! A rendezővel együtt mi, tervezők is kimegyünk a tapsra. Ez nekem bőven elég, hogy együtt örülhessünk a sikernek.

Ennyi! A kritikák is leginkább csak a rendezésről és a főbb szereplőkről szólnak.

– Ez igaz, már az is nagy eredmény, ha a lapokban egyáltalán megemlítik a díszlet- és a jelmeztervező nevét, vagy odavetnek egy-egy megjegyzést. Ezért nem is érdekelnék a kritikák. Jobb, ha nem kerül ilyesmi a szemem elé, mert felbosszantom magam, ha valami olyan félmondatot olvasok, amely csak a szerző tájékozatlanságáról, figyelmetlenségéről árulkodik.

Még csak nem is társulati tag! Néhány éve talán még az volt a szokás, hogy a színházak szerződtették a tervezőket is.

– Úgy tudom, most is vannak olyan színházak, ahol szerződtetnek egy-egy díszlet- és jelmeztervezőt. A pályakezdésem idején nekem is eszembe jutott, hogy egzisztenciális szempontból biztonságot jelentene, ha valahol társulati tag lennék, de most már tudom, jól van ez így. Sokkal szabadabb vagyok, mintha egyetlen színház tagja lennék, így most már több társulathoz is kötődöm. Nincsenek műfaji korlátok, nagyon sok színésszel, rendezővel dolgozhatok együtt. Magam dönthetek arról, mit csinálok, mikor, hol és kikkel dolgozom. Talán a legrégebbi munkatársam Bozsik Yvette koreográfus-rendező. Még főiskolás voltam, amikor először találkoztam vele a veszprémi színházban. Paál István rendezte ott *A szabadság vendége* című darabot, Yvette volt a koreográfus, engem pedig jelmeztervezőnek hívtak. A diploma megszerzése után a Katona József Színházban is találkoztunk, és 1994 óta szinte folyamatosan dolgozunk együtt. Ide a Nemzeti Színházba is együtt jöttünk 2015-ben: ő volt a rendező-koreográfusa a Hany Istók legendáját feldolgozó *Éden földön* című Szarka Tamás-darabnak, ami ma is műsoron van. Yvette-nek terveztem 2018-ban a *Pogánytánc* jelmezeit is...

Amiket akár meg is tudna varrni?

– Varrtam már, de ha azt kérdezi, meg tudnék-e varrni egy frakkot vagy egy szmokingot, nemet kell mondanom. Nyilván tudom, hogy néz ki, mire kell figyelni az alapanyag beszerzésénél, milyen technikával készül a bélés, a gomblyuk és így tovább, de nem nekem kell kiszabnom, megvarrnom. Erre megvannak a szakemberek. Itt nem elég annyi tudás, amennyit megtanul a varrónő egy szakképző iskolában. A színházi műhelyekben egyedi darabok készülnek, nagyon sok speciális jelmez, történelmi viselet. Sajnos, ezen a területen is nagy a szakemberhiány. Pedig vannak olyan bemutatók is, amikor négy-öt száz viseletet is el kell készíteni.

Jelenet a Vadászat című előadásból – Berzsényi Krisztina jelmezeiben

Ez nagyon sok!

– Volt már olyan bemutatóm, amelyre négyszáznál is több viselet készült. Gondoljon csak egy nagyoperettre, amelyet kettős, hármas szereposztásban játszanak, és természetesen többször öltöznék a színészek, és ott vannak még az énekkar, a tánckar tagjai is.

Az anyagválasztásban mennyire korlátozzák az anyagi lehetőségeket?

– Igyekszem takarékosan tervezni, de van, amikor nem lehet, nem szabad spórolni. A színpadi hatás miatt csak úgy lehet megrendezni, bemutatni egy-egy darabot, ha minden színész a szerepének – korának, társadalmi helyzetének, személyiségének – megfelelő viseletben jelenik meg a színen. Itt a Nemzeti Színházban a *Tizenhárom almafa* esetében például megfelelő posztó kellett a katonák jelmezének többségéhez, és arra is nagyon figyelni kellett, hogy az egyenruhák korhűek legyenek. Mindehhez megfelelő minőségű alapanyagra volt szükség.

Azután következtek a Nemzetiben a *Rómeó és Júlia* jelmezei.

– Egy Shakespeare-dráma, de különösen a *Rómeó és Júlia* jelmezeinek megtervezése gyönyörű feladat. Nagyon tetszett nekem, ahogy Vidnyánszky Attila is a szépség, az örök szerelem felmutatásának szándéka felől közelített ehhez a drámához. Ez erősített meg engem is abban, hogy az eredeti reneszánsz világot idézzék a ruhák, ugyanakkor kortalanok legyenek. Ehhez a kettősséghez találtam ki a mai divatra utaló szabásvonalat, és hozzá a reneszánszt idéző megoldásokat. Úgy terveztem, hogy

meglegyen a szimbiózis a különböző korhoz köthető anyagok és díszítések között is. Ezt így szavakkal elég nehéz lenne elmagyarázni, pedig a ruhák időnként nagyon sokat üzennek. Ebben a történetben Júlia ruhái a fiatalságról, a szerelem szárnyalásáról szólnak, ehhez finom, könnyed anyagok kellenek, amikor pedig jönnek a bajok, összekuszálódnak a szálak, ez pontosan megmutatkozik például a fodrok szakadozottságában, a szélek eldolgozatlanságában. De ezt megmutatom inkább a jelmeztárban!

Előtte lenne még egy kérdésem. Van-e valamilyen kapcsolata a költővel, Berzsényi Dániellel?

– Sajnos, édesapám korán meghalt, így tőle nem sokat tudtam meg a családjuk történetéről. Nem minden részlet tisztázott, de állítólag Berzsényi Dániel egyik fia, Farkas révén vagyunk a költő oldalági leszármazottai. A családi legenda szerint édesapám balatonfüredi nagybátyja gyakran mondogatta a családnak, hogy a Berzsényi név bennünket kötelez. Én is büszke vagyok erre, és mindkét gyermekünk viszi tovább nemcsak az édesapjuk vezetéknévét, hanem az enyémet is.

A szokásos utolsó kérdés: Mi lesz a következő munkája itt a Nemzetiben?

– A Lope de Vega-vígjáték, *A kertész kutyája* Ignacio García spanyol rendezővel. Az is szép munka lesz.

Filip Gabriella

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Nemzeti válogatott

Csiky és Székely János, Márai és Móricz, Vörösmarty és Szabó Magda... Egy sor klasszikus magyar szerző műve is színére kerül a gazdag februári műsorban. Buborékok, Az ajtó, Csongor és Tünde, Caligula helytartója, valamint Örkeny két főműve, a Macskajáték és a Tóték. A Nemzeti válogatása a javából.

Ács Eszter, Mészáros Martin

Csongor és Tünde

Utazás Vörösmarty tér-idő birodalmában és a szerelem mindent átható derűje

– A szerelem csodáját akarom megmutatni Vörösmarty szeretlenül játékos drámáján keresztül. Mert most a szerelem derűje a legfontosabb számomra – mondja a *Csongor és Tünde* rendezője, Vidnyánszky Attila. – A derű, ami abból a reménységből fakad, hogy Csongor és Tünde nemcsak egymáséi lesznek, hanem az előadás végén eljutnak egy hosszú út elejére: elkezdődik közös életük. Ha minden csodán, varázslaton, égi pátoszon keresztül ide elérkezünk, és meg tudjuk éreztetni ennek a beteljesedésnek és életbe való indulásnak az örömét, tüztét, ha ebben magára ismer az, aki már túl van ezen, és az is, aki még ennek reményében keresi a párját, akkor megérte ez a nagy színházi utazás. Akkor izgalmas ez a kaland a Vörösmarty zseniális elméletéke által teremtett furcsa tér-idő birodalomban.

Vörösmarty Mihály a magyar romantika legnagyobb költője. Mindössze ötvenöt év adatott neki, életműve nemzeti örökség és világirodalmi érték. Leghíresebb versei a *Gondolatok a könyvtárban*, *A vén cigány* és a *Szózat*, amely nemzeti imádsággá lett. A Magyar Tudományos Akadémia tagja volt,

nyelvészeti munkák társszerzője, dramaturgiai és kritikai műveiből fejlődött ki a hazai színikritika. Kortársai a „nemzet ébresztőjeként” emlegették.

Drámairodalmunk egyik alapműve a *Csongor és Tünde*, amely *Az ember tragédiájával* és *Bánk bánnal* alkotja a klasszikus magyar drámai triászt. A *Csongor és Tünde* színpadra állítása próbatétel elé állítja a színházművészeket: megtalálni azt a kortárs színpadi formát, amely méltóképpen és szenvedélyesen közvetíti ezt az ősi mitológiából szőtt többdimenziós tündérmesét a boldogságkeresésről.

Hol a boldogság? Vörösmarty költői válasza erre a kérdésre: a rideg, szomorú, gyászos éjben „ébre magva van csak az egy szerelem”.

Minden idők legderűsebb *Csongor és Tündéjére* készülök – mondta tréfálkozva Vidnyánszky Attila még a próbák idején. Aztán kiderült: sikerült megragadnia ezt az életérzést, amely fájdalmasan hiányzik mindennapjainkból, ám a színházban ott van, és átélhető. A szerelem derűje.

Vörösmarty Mihály

Csongor és Tünde

Csongor – MÉSZÁROS MARTIN | Tünde – ÁCS ESZTER | Mirigy – NAGY MARI | Ilma – SZÜCS NELLI | Balga – SZARVAS JÓZSEF | Kalmár – IVASKOVICS VIKTOR m. v. | Fejedelem – RUBOLD ÖDÖN | Tudós – BLASKÓ PÉTER | Kurrah – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Berreh – RÁCZ JÓZSEF | Duzzog – BAKOS-KISS GÁBOR m. v. | Ledér – TÓTH AUGUSZTA | Az Éj monológja: LUKÁCS MARGIT (felvételről); tündérek és nemtők: az Újbudai Babszem Táncegyüttes növendékei

Díszlet, jelmez: Nagy Viktória // Dramaturg: Kulcsár Edit

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 22., 23. – 15 óra • Nagyszínpad

Buborékok

Pazarló családja ellen lázadó családfő (tragi)komédia

Adott egy földbirtokos, egy családfő, aki kénytelen kielégíteni felesége és öt gyermeke minden pénzzel kapcsolatos igényét – ruhák, ékszerek, estélyek, lóverseny, vesztegetés, becsületbeli ügyek. „*Ez a természet rendje, papa: az apák kifizetik fiaik adósságait. ... A családi boldogság legfőbb feltétele, hogy a férj nejének minden kívánságát teljesítse.*” A családfő erélytelenül és hiába lázad a pazarló életmód ellen. A látszat nem is tartható fenn a végtelenségig, anyagi csőd fenyeget. Ám erről mintha senki sem akarna tudomást venni. Mindenki csak saját álmaival és önös érdekeivel van elfoglalva, s egyre inkább úgy tűnik, nincs kiút az urizáló család számára. Lassan minden kiderül, lelepleződik: a buborékok szétpattannak.

Csiky Gergely 1884-ben írta a *Buborékok* című színművet, de a téma örök, ma is élethelyzetek sora – és nemcsak a színpadon.

– Csiky Gergely vérbeli színműíró volt, a komédia mestere, korának egyik legnépszerűbb színpadi szerzője. Nem véletlenül – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – A közönség ugyanis nagyon szerette a vidám, mulatságos, a kor visszasságaira élesen, mégis kacagtatón rámutató darabokat, amilyenek sorra születtek Csiky tollából. A színészek pedig imádták ezeket a színműveket, mert sikerük volt benne. Csiky ugyanis nagyon értette, hogyan kell felépíteni egy darabot, zseniális ritmusérzéssel tudta, mikor kell jönnie a poénnak. És a poén meg volt írva, a színész elsütötte, a közönség pedig nevetett,

kacagott, derült. A direktorok is elégedettek voltak a bevétel láttán, és bátran műsorra tűzték a következő Csiky-darabot.

Vidnyánszky Attila 2019-ben a felújított kaposvári Csiky Gergely Színház megnyitására rendezte meg a *Buborékok*at.

Csiky Gergely

Buborékok

játsszák: VARGA ZSUZSA, SZALMA TAMÁS, KRAJCSI NIKOLETT, FÁNDLY CSABA, STEFÁNSZKY ISTVÁN, MAIZÁC STEFÁNIA, SZABÓ NIKOLETT, ZSÍROS LINDA, SARKADI KISS JÁNOS, MÉSZÁROS TIBOR, OLT TAMÁS, BENEDEK DÁNIEL, TÓTH MOLNÁR ILDIKÓ, SERF EGYED, TÖRÖK SACA, HUNYADKÜRTI GYÖRGY, TÖRŐ GERGELY ZSOLT, KÓSA BÉLA, SZVATH TAMÁS, NÉMET MÓNICA

Díszlet: Székely László // Jelmez: Berzsényi Kriszta // Világítástervező: Memlauer Imre

Rendezte: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 7., 8. – 19 óra • Nagyszínpad

a kaposvári Csiky Gergely Színház vendégjátéka

Sarkadi-Kiss János, Krajcsi Nikolett | fotó: Memlauer Imre

Szarvas József, Nagy Mari, Rátóti Zoltán, Tóth Augustza, Blaskó Péter

A kassai polgárok

Márai Sándor a mindenkori mának szóló középkori drámája

– *A kassai polgárok* az építő akarat nagyszerű példázata. Az 1311-es kassai lázadás a városépítők önrendelkezésért folytatott küzdelme a kor oligarcháival. Omodé nádor személyében és jogtipró magatartásában könnyen azonosíthatók korunk rablólovagjai, a haszonhalmozók, akik visszaélnék joggal és erkölccsel, kulturálatlanok, nem tisztelnek sem egyént, sem közösséget – mondja az előadás rendezője, Szabó K. István.

– A darab megírását ihlető esemény egyébként Kassa 1941-es bombázása volt. Máig nem tudni pontosan, kik álltak ennek a háttérben, de tény: Magyarország ekkor lépett be a háborúba a németek oldalán, és üzent hadat a szovjeteknek. Az eset a civilizáció törekenységét mutatja meg, azt, hogy pillanatokon belül megkérdőjeleződik minden, ami évszázadokon, nemzedékeken keresztül épült. Azt hiszem, nincs a jelen társadalmi átalakulásainak tükrében inspirálóbbról dolog, mint megérteni azt, hogy saját történelmi tudatunk is kikezdehető, megtevesztethető, végül megsemmisíthető.

A darab főszereplője, János mester, a kassai dóm kőfaragója. Két évtizedes munkáját alig látták valójában az emberek. Megtekintették ugyan, de igazán látni – ahhoz mélyebb tekintet kellene. A város is válságban van, lakossága meghasonlott, s bár külső veszély fenyegeti, János mester számára éppen az emiatt aggodó, őt zaklató polgárok jelentik a külső veszélyt. Visszavonulna magányába, az ihlet forrását keresné, de nem hagyják. Zsarolják titkolt gyengeségét is felhasználva... Nehéz eldönteni,

ni, hogy a mester harca vajon hősies küzdelem vagy ámokfutás. János mester igazi tragikus hős, aki mindent elveszt, és bár a tűz éjszakáján példásan helytáll, ő menti meg a zsarnoktól a várost, még vár rá a vezeklés napja, a megértéshez vezető út.

Márai Sándor

A kassai polgárok

János mester – RÁTÓTI ZOLTÁN | Ágnes, János felesége – TÓTH AUGUSZTA | Jakab, a polgár – SCHNELL ÁDÁM | Gergely páter – BLASKÓ PÉTER | Genovéva – BARTA ÁGNES | Kristóf – BERETTYÁN SÁNDOR | Petrus, a bíró – HORVÁTH LAJOS OTTÓ | Dyles, a molnár – SZARVAS JÓZSEF | Leonardus, a szűcs – RÁCZ JÓZSEF | Szabina, dajka – NAGY MARI | Timót, fűrmender – BAKOS-KISS GÁBOR m. v. | István püspök – RUBOLD ÖDÖN | Zakariás, literátus / 1. fejszés – HERCZEGH PÉTER | Angelus, literátus / 2. fejszés – SZÉP DOMÁN

Díszlet: Mira János // Jelmez: JDS (Jeremias Bianca) // Dramaturg és zeneszerző: Verebes Ernő // Sógó: Kabódi Szilvia // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

mikor? hol?

február 6. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Jelenet a Forró mezők című előadásból – Schnell Ádám, Varga József, Berettyán Sándor, Bordás Roland

Móricz Zsigmond

Forró mezők

Főkapitány – SCHNELL ÁDÁM | Bátky, Ábris, Karanka – VARGA JÓZSEF | Bátkyné, Pincér, Zizi – SÖPTEI ANDREA | Vilma – KATONA KINGA | Vének Pali, Fábján – MÉSZÁROS MARTIN | Makkos, Imre, Baltazár – BORDÁS ROLAND | Jegyző, Lekszi – BERETTYÁN SÁNDOR | Avary, Bíró, Damján, Fetter, Kocsis – SORBÁN CSABA m. v. | Vadász, Sofőr, Rokkant, Pap – SZÉP DOMÁN | Karankáné, Jegyzőné, Falábúné – ÁCS ESZTER | Böske, Mariska, Lenke, Maris – SZÁSZ JÚLIA

Díszlet, jelmez – Ondraschek Péter //

Ügyelő: Kabai Márta //

Súgó: Gróf Kati // Rendezőasszisztens:

Kernács Péter

Színpadra alkalmazta és rendezte:

BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

február 8., 19. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

Forró mezők

Móricz Zsigmond krimije – mindenki nyomoz, mindenki gyanús

„Mostanában jártomban, keltemben, találkoztam közvetlen közletről a szenzációval – egy puskalövessel, amely egy igen nagy vidéknek jóformán minden társadalmi rétegét felkavarta. Itt egészen furcsának éreztem azt, hogy valahogy mindenki detektívű lett...” – nyilatkozta a Forrók mezőkről 1929-ben a szerző, Móricz Zsigmond, aki detektívregény írására adta a fejét, mert mint mondta: „Legalább még sosem láttam, hogy az irodába menő lányok a villanyoson Homéroszt olvastak volna. Nem, ők detektívregényt olvasnak.”

– A Forró mezők egyik főszereplője rendőr, a Főkapitány, és a történet egy bűntény körül bonyolódik, sőt a „ki követte el a gyilkosságot” a különös nyomozás kulcskérdése, Móricz mégsem klasszikus detektívregényt írt – magyarázza Berettyán Nándor, az előadás rendezője. – A krimi általában attól izgalmas, hogy a nyomozó észjárását, a bizonyítékok feltárását érdekesen adagolja. A Nyírségben járunk, valamikor az 1920-as években, és a környék egyik birtokosa meghal. Gyilkosság, öngyilkosság történt? Mi van a háttérben: féltékenységi, bosszú, anyagi érdek? Ez a regény – s remélhetően a mi előadásunk is –, nemcsak a

nyomolvasás szellemi izgalmáról szól... Fordulatos történet, és a beleváló krimihez illő módon feltűnik benne egy szöke „végzet asszonya” is, mégis túlmutat a Forró mezők egyszerű bűnügyi histórián. Móricz ezt így fogalmazta meg: „Én egy igen nagy és emberi lelki dolgot akarok itt közölni: azt, hogy senki a világon egy percig sem bírja elviselni, hogy valamit tud a bűnről. Az egész emberiség felzúdul, mint egy megbolygatott méhraj, ha bűn történik s azonnal szabadulni akar a rettenetes és elviselhetetlen teherrel, attól, hogy bűnrészes legyen. Az én álomvilágomban nincs megtorlatlan bűn.”

– A Forró mezők különleges nyomozása során mindenki gyanúba keveredik – mondja a rendező, aki reméli, hogy érdekes lesz a néző számára, ahogyan magában mérlegelhet: ki állhat a cselekményt beindító gyilkosság háttérében? Mit jelent az, hogy senki sem áll gyanú felett? Én tudom, hogy ő tudja, hogy mi tudjuk... Móricz mesterien adagolja a bűnjeleket. Azonban a Forró mezők ennél is többet kínál: a bűn és a közösség viszonyában van egy titokzatos mozzanat. Ez sokszor lesújtó, de lehet akár felemelő is. Az előadás végére minden kiderül...

Caligula helytartója

Zsarnokdráma – a román diktatúrában írt
ókori történet egyetemes mondanivalóval

Mit tehet Petronius, Szíria helytartója, ha Caligula arra kötelezi, hogy a jeruzsálemi zsinagógába a császár szobrát állíttassa be hatalmi szimbólumként? A Római Birodalom (jelképes) térhódítása súlyos vészteher az ottani zsidóságra nézve. Petronius méltó ellenfélre lel a helyi főpap, Barakiás személyében, aki vitapartnereként lehetetlen morális helyzetbe hozza a római: egy nemzetet megsemmisíteni egy szobor miatt?

A lázadás és a lázítás nagyszerű drámája ez: képes-e Barakiás főpap szavakkal szétzúzni a fennálló rendet, megtagadni Caligula parancsát, felébreszteni a helytartóban a kételyt? Mert ha igen, nem csak a rend omlik össze, hanem egy megingathatatlannak vélt ember, Petronius is elbukik.

A megoldás Caligula lefizetésében rejlik. Aranyat kilószámra a császárnak! A küldönc hozza is a hírt: Caligula kiegyezik. Ám az utolsó pillanatban, Róma ura megváltoztatja döntését: a szobornak be kell kerülnie a templomba. Petronius élete legnagyobb dilemmája elé kerül: vagy teljesíti Caligula parancsát, s ezzel egy népet semmisít meg, vagy ő maga pusztul el.

Székely János (1929–1992) erdélyi költő, író, drámaíró a 20. század második felének egyik legfontosabb alkotója 1972-ben – a román kommunista diktatúra sötét korában – írta meg a Caligula helytartóját. A mostani előadás rendezője, Szász János szerint a dráma arról szól, hogy meddig marad tisztességes az ember, ha hatalom adatik neki. Petronius helytartó bármit megtehet, mert minden hatalom az ő kezében van, ő mégis hajlandó vitába bocsátkozni Barakiással, a szentély papjával. Az előadás megidézi a kort, amelyben a történet játszódik, az időszámításunk utáni első század közepét, a mindent meghó-

Székely János

Caligula helytartója

Petronius, Caligula szíriai helytartója – TRILL ZSOLT | Barakiás, jeruzsálemi templom főpapja – HORVÁTH LAJOS OTTÓ | Decius római lovag, Caligula követe – RÁCZ JÓZSEF | Lucius, Petronius segédtsíztje – KRISTÁN ATTILA | Probus, egy másik segédtsízt – BORDÁS ROLAND | I. Agrippa, Palesztina királya – BODROGI GYULA | Júdas, zsidó politikus, az államtanács tagja – BÖLKÉNY BALÁZS m. v.

Római katonák: Kisari Zalán m. v., Kocsis Gábor m. v., Kovács S. József, Móczár Bence m. v., Szurcsik Ádám m. v.

Zsidó előkelőségek: Bor László m. v., Dégi János m. v., Kaló Kristóf m. v., Korcsmáros András m. v., Rékai Nándor m. v.

Díszlet, jelmez: Verecke Rita // Dramaturg: Kulcsár Edit // Szakértő: Dr. Balázs Gábor // Ügyelő: Lencsés István // Súlygó: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

február 16. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

dító, mindenkit leigázó Római Birodalmat. A császár provokál, parancsot küld, és elvárja, hogy érvényesítsék az akaratát. Vigyék be a zsidók a szentélybe az ő aranyaszobrát, dobják ki onnan a Mindenhatót, és őt, Caligulát, a császárt bálványozzák, őhöz imádkozzanak. Vagyis a történet a konfliktus kiélezésén alapul, ez egy erőszakos közeg, polgárháború, népiirtás küszöbén állunk.

Székely János húsbavágó kérdéseket fogalmaz meg, és rendre válaszol is rájuk. A miénk is egy kérdéseket feltáró és azokat meg is válaszoló előadás. Nagyon világosan mutatja Petronius szándékait, és azt is, hogy milyen utat jár be, s hogy melyik az egyetlen út...

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

- * SZÍNÉSZINTERJÚK * KULISSZATITKOK * PREMIERAJÁNLÓK
- * ELŐADÁS-AJÁNLÓK * SZÍNHÁZTÖRTÉNET * VILÁGSZÍNHÁZ
- * SZÍNHÁZI NOVELLÁK * GASZTROSZÍNHÁZ * KÜLÖNLEGES PROGRAMOK * SZÍNHÁZI FOTÓK * KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

Udvaros Dorottya, Söptei Andrea

Az ajtó

Két nő szeretetküzdeme – Szabó Magda regénye a színpadon

– Az ajtó a lelkiismeret kényes zezugaiba vezet el bennünket. Van valami benne a görög tragédiák kíméletlenségéből, ami- ben egyszerre van jelen ítélet és feloldozás, és finoman érzé- kelteti azt a fajta terápiát, amely által képesek lennénk jobban megismerni, megérteni a másikat anélkül, hogy rászakítanánk az ajtót – mondja az előadás rendezője, Szabó K. István.

Erős felütéssel kezdődik a regény: „Én öltöm meg Emeren- cet. Ezen az se módosít, hogy nem elpusztítani akartam, ha- nem megmenteni” – vallja meg a regénybeli író. Mintha egy lélektani krimibe csöppennénk. A történet egy vallomás, egy bűneset rekonstrukciója, amelyben fel vannak vázolva az érin- tettek, a körülmények és a motivációk is... az egész a „gyilkos” szemszögéből. Összetett önismereti kutatás ez, melyben az emberi kapcsolatok érzékenysége, a kölcsönhatások bonyolult rendszere és a traumakezelés egyaránt kiemelt témák.

– A történetet elmesélő író bejárónője Emerenc – mond- ja a figurát alakító Udvaros Dorottya. – A két nő két nagyon különböző világ. A magasan képzett értelmiségi írónővel szemben Emerenc látszólag valóban nagyon egyszerű, kemény és puritán ember, akinek tökéletes az igazságérzete. Milyen is egy olyan ember, aki mindenkinek nyersen odaszól, nem rejtí véka alá a véleményét, de akit mégis – éppen ezért vagy ennek ellenére – mindenki nagyon szeret?

Az írónőt alakító Söptei Andrea szerint sokrétű, bonyolult kapcsolat ez.

– A sikeres értelmiségi és egy egyszerű asszony sorsa fonó- dik össze. Van benne sokféle szín, egyfajta anya-lánya viszony is, annak minden ellentmondásával együtt. Az a fontos, hogy a kíváncsiság, a másik megértésének szándéka vezérli őket egy- más felé. És ez sokszor nem könnyű. Igen, voltaképpen két em- ber szenvedélyes egymás felé fordulása ez a történet.

Szabó Magda

Az ajtó

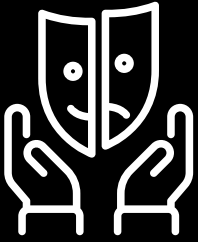
Emerenc – UDVAROS DOROTTYA | Szabó Magda – SÖPTEI ANDREA | Professzor – RUBOLD ÖDÖN | Alezredes – TÓTH LÁSZLÓ | Polett – GIDRÓ KATALIN m. v. | Sutu – SZÜCS NELLI | A lány Emerenc – MARTOS HANGA e. h. | Unokaöcs – HERCZEGH PÉTER | Főorvos – BAKOS-KISS GÁBOR m. v. | Brodarics úr – VARGA JÓZSEF

Jelmez: Rátkai Erzsébet // Díszlet: Kiss Beatrix // Színpadi adaptáció: Szabó K. István // Dramaturg: Kozma András // Zeneszerző: Verebes Ernő // Ügyelő: Lovass Ágnes // Sógó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

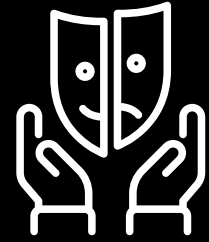
Rendező: Szabó K. István

mikor? hol?

február 17., 21. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

FELHÍVÁS DRÁMAÍRÓKNAK

2022 januárjában a Déryné Program Barangoló alprogramja kiterjesztve működését, elindítja **drámaírói műhelyét** is, amelybe **2022. január 22-február 28. között lehet jelentkezni.**

A műhely célja, hogy olyan fiatal vagy pályakezdő drámaíróknak adjon lehetőséget a kibontakozásra, akikről a szűkebb környezete már megállapította, hogy tehetséges tollforgató, viszont a munkássága még nem került nagyobb nyilvánosság elé. A programra magyar állampolgársággal és magyarországi lakcímmel lehet jelentkezni. Olyan drámatervvel, és annak legalább egy megírt jelenetével várjuk a nevezéseket, amellyel az aspiráns korábban még nem vett részt sikeresen drámaíró pályázaton vagy ösztöndíjon. A műhely évente maximum 3 drámatervet fogad be.

A sikeres jelentkezést követően a résztvevő írók a **8 hónapos műhelymunka** során egy mentor vezetésével jutnak el egy egész estés magyar nyelvű dráma megírásáig.

*A MŰHELY MENTORAI: KULCSÁR EDIT, KOZMA ANDRÁS ÉS
LUKÁCSY GYÖRGY.*

A Barangoló Drámaíró Műhely legfontosabb célja egy új drámaíró nemzedék tehetségeinek felkutatása és helyzetbe hozása.

A Drámaíró Műhely keretében megszületett alkotásokat a Barangoló alprogram felajánlhatja az eddigi sikeres partnereinek megvalósításra, a Déryné Program antológia formájában megjelentetheti. A Szakmai Bizottság és a Mentorok javaslatára a legnívósabb pályaművet a Déryné Társulat is bemutathatja felolvasó- vagy hagyományos színházi formában.

A Déryné Program a Barangoló alprogramon keresztül az alkotói munkafolyamathoz biztosít személyenként egy Mentort, valamint minden hónapban nettó 100.000 Ft írói hozzájárulást a műhely ideje alatt.

Jelentkezni a deryneprogram.hu felületen a regisztrációt követően lehet.

Két Örkeny

Macskajáték, Tóték – Örkeny István két darabja látható a Nemzeti Színház műsorán

Örkeny István, az Egypercesek zseniális szerzője, a 20. század második felének egyik legnagyobb drámaírója is. Azon szerzők közé tartozik, akinek a fő művei kiállták az évtizedek próbáját, és ma is érvényesen szólalnak meg. A közelmúltunk alkotásai ezek, de mára a drámairodalom klasszikusainak számítanak. A *Tóték* és a *Macskajáték* (amelyek először prózai formában láttak napvilágot) a színházban 1967-ben, illetve 1971-ben hatalmas sikert arattak – és nemcsak Magyarországon, hanem szerte a világban. Sulyok Mária, a *Macskajáték* Orbán-

néja így jövendölt: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle.” És igaza lett. És ez mondható el a *Tótékről* is.

A Nemzeti Színház 2019 decemberében mutatta be a *Macskajátékot* Szász János rendezésében, és a teátrum repertoárján 2013 óta szerepel a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása, a *Tóték*, Vidnyánszky Attila rendezése. Egyedülálló, színháztörténeti pillanat ez: Örkeny két darabja egyszerre szerepel a teátrum műsorán.

Udvaros Dorottya, Gyöngyössi Katalin

Macskajáték

Orbánné – UDVAROS DOROTTYA | Giza – GYÖNGYÖSSY KATALIN m. v. | Egérke – NAGY MARI | Csermlényi Viktor – BLASKÓ PÉTER | Paula – TÓTH AUGUSZTA | Illus, Orbánné lány – KATONA KINGA / SZILÁGYI ÁGOTA m. v. | Józsi, Orbánné veje – SZÉP DOMÁN | Cs. Bruckner Adelaida – TÍMÁR ÉVA m. v. | Pincér, Schwester – FÜLÖP TAMÁS m. v.

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Szakács Györgyi // Dramaturg: Kulcsár Edit // Zenei vezető, zongora: Károly Kati // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súly: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

február 9. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A mű a Proscenium Szerzői Ügynökség engedélyével kerül előadásra

Tóték

Őrnagy – TRILL ZSOLT | Tót – TÓTH LÁSZLÓ | Tótné – SZÚCS NELLI | Ágika – POLYÁK ANITA e. h. | Postás – RÁCZ JÓZSEF | Tomaji plébános – SÓTÉR ISTVÁN | Cipriáni professzor – FERENCI ATTILA | Gizi Gézané – BÉRES ILDIKÓ | A lájt tulajdonosa – VARGA JÓZSEF | Lőrincke – SZABÓ IMRE | Elegáns őrnagy – IVASKOVICS VIKTOR | továbbá OROSZ MELINDA, KRISTÁN ATTILA, GÁL NATÁLIA, OROSZ IBOLYA, VASS MAGDOLNA

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: V. Csolti Klára // Dramaturg: Kozma András

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 14. – 19 óra • Nagyszínpad

a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása

Kolodko Mihály szobrász és Szűcs Nelli
a Fedák Sári-szobor beregszászi avatásán, 2018-ban

Zsazsa példája

Beregszászi színészdíj alapítását kezdeményezte Szűcs Nelli

Nem szabad elfelejteni, honnan jött az ember, mert különben azt sem tudja majd, merre tart – mondja Szűcs Nelli. A színésznő amellet, hogy a Nemzeti Színház társulatának tagja, a beregszászi színházban is játszik. Ott kezdte a pályáját, most színészdíj alapítását kezdeményezte. A szülőföldhöz ragaszkodásról, az eljövők felelősségéről és a maradék megbecsüléséről beszélgettünk.

Fedák Sári-díj létrehozását kezdeményezte. Szűcs Nelli és Fedák neve az elmúlt években összefonódott.

– A díj valóban egy hosszabb út legutóbbi állomása. Évek óta foglalkozom Fedák Sárral, aki beregszászi. Én a közeli Tiszaújlakon születtem, de színészi pályám első tizennégy évét Beregszászon töltöttem. A Nemzeti-ben önálló estet szenteltem Zsazsa – így hívták a kortásai – életének, sorsának, sikereinek és megaláztatásának. Tavaly született meg a Fedák-koncertem, aminek a címe: *Dobronyi rózsát Zsazsának*. Életben akarom tartani ennek a nagyszerű művésznek az emlékezetét, mert mindenképpen beszélni kell azokról az emberekről, akik tettek valamit a magyar kultúráért, a magyarságért, és akik a helyi, a beregszászi identitást, a magyarság – sajnos egyre fogyó – jelenlétét erősítik Kárpátalján. Az első Fedák-előadásom után azt gondoltam, hogy méltó lenne szobrot állítani neki. A szándékomban társakra, segítőkre találtam, akik közül külön kell említenem Grezsa Istvánt, aki Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért felelős miniszteri biztos. Ő az, aki az elképzeléseim megvalósításához szükséges háttérrel biztosította – így volt ez a díj esetében is. A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház fennállásának 25. évfordulója keretében, 2018-ban a színház épületével szemközi parkban felavathattuk Kolodko Mihály egész alakos Fedák-szobát, a színház épületében lévő kulturális központ is Fedák nevét viseli. Évekkel ezelőtt fogalmazódott meg bennem egy művészdíj alapításának gondolata is. Tavaly októberben megvalósult az álmom.

Kik kaphatják meg a Fedák Sári-díjat?

– Olyan színészek tevékenységét kívánjuk elismerni, akik számára kiemelten fontosak a Fedák Sári által is szem előtt tartott értékek, így a haza és a szülőföld szeretete, hivatásuk iránti odaadás és elkötelezettség. Az elismerést a Kárpát-medence magyar ajkú színészei kaphatják, akik legalább tizenöt éve ugyanannál a színháznál tevékenykednek.

Szűcs Nelli életútjából adódóan vélhetően a határon túli művészeknek szól majd elsősorban az elismerés.

– Én nem szeretem a határon inneni és túli, a külhoni és anyországi megkülönböztetést. Ám az én életpályámból is adódik, hogy erre kiemelten figyelni kívánunk a jövőben is. De a „határon belülség” nem kizáró ok, mindenkire figyelünk.

Kik kapták meg elsőként a díjat?

– Bogdán Zsolt, aki azóta, hogy 1994-ben végzett Marosvásárhelyen, a kolozsvári magyar színház társulatának tagja, vezető művésze, kiváló versmondó. Korunk egyik legjelentősebb színésze. Először úgy volt, hogy csak egy elismerést tudunk átadni, erre volt meg ugyanis az anyagi háttér, hiszen nemcsak Kolodko Mihály szobrocskájával és egy kárpátaljai vendéglőadás lehetőségével, hanem százezer forinttal is jár a díj. De szerencsére megteremtődött annak a lehetősége, hogy két díjazott legyen, és a kuratórium Vass Magdolna mellett döntött. Ő 1996-ban végzett Vidnyánszky Attila második kijeji osztályában, és azóta a beregszászi társulat oszlopos tagja.

Kik döntenek majd az elismerés odaítéléséről?

– A beregszászi színház jótekonysági alapítványa minden évben bizottságot hoz létre, amelynek én kezdeményezőként a jövőben is a tagja leszek. Ebben az esztendőben a döntésben Sin Edina alapítványigazgató, a beregszászi színház képviseletében Sütő Mária, továbbá Szabó K. István Jászai Mari-díjas rendező vett részt.

Szűcs Nelli, akárcsak Fedák, eljött Beregszászból. Miért olyan erős mégis a kötődés a szülőföldhöz?

– A pályám kezdete, tizennégy kőkemény esztendő Beregszászhoz köt. Aztán jött Debrecen, és 2013 óta Budapest, a Nemzeti. De Trill Zsolttal, színész férjemmel nem szakadtunk el Kárpátaljától. A mai napig játsszuk a beregszászi társulattal a régi előadásokat, Csehov egyfelvonásos komédiáit például huszonöt éve. Mostanában újtottuk fel a Tótékat. Az is már tizennyolc éves! Beregszászban is van lakásunk, szüleink, rokonaink élnek ott, az ünnepeket igyekszünk otthon tölteni. Az én gyökereim ott vannak Kárpátalján, oda kapaszkodnak, legfeljebb a gyümölcsöket hozom el a világba. Azt szoktuk mondani, itthonról hazamegyünk... Az a társulat, amely 1993-

A Fedák Sári-díj első birtokosai: Vass Magdolna és Bogdán Zsolt

ban munkához látott Beregszászban, az első hivatásos színház volt Kárpátalján. Teljesen kilátástalan körülmények között éltünk és dolgoztunk, magyar nyelven szoltunk, a magyar kultúrát vittük el az embereknek, akik közül nagyon sokan akkor láttak életükben először színházat. Mi neveltük a magunk közönségét. A beregszászi társulat működése akkor is, ma is több, mint „csak” színház. Ez az egyik legfontosabb, amint megtanultam az évek során. Nem szabad elfelejteni, honnan jött az ember, mert különben azt sem tudja majd, merre tart. Úgy gondolom, hogy annak, aki eljött, és van rá módja, tennie kell azokért, akik maradnak. Fedák kultuszával Beregszászra irányulhat a figyelem.

Vannak-e további „Fedák-tervek”?

– Jövőre szeptember 27-éhez, Fedák születésnapjához igazítjuk majd a díjátadót, és szeretnénk többnapos ünnepet keríteni az alkalomhoz. Ennek a nagy és hányatott sorsú embernek az élete, hazaszeretete nemcsak nekünk, de minden művészek és magyarnak tanulságokkal szolgál, példát mutat. Zsazsa mindig örömet, derűt és boldogságot akart adni a közönségnek, és ez az, amire az ukrajnai feszült helyzetben Kárpátalján a magyaroknak és a velünk együtt élő nemzetiségnek nagy szüksége van.

UNGVÁRIJUDIT

» A foglalkozások azért voltak jók, mert beavattak minket a kulisszatitkokba. Jobban megértettem, mi történik a színpadon. Az iskolában is most tanuljuk a János vitézt, az előadás óta másképp olvasom. Tetszik nekem. (Julika, 11 éves)

» A drámafoglalkozás igazán hatásos volt, mert közelebb kerültünk egymáshoz. Nagyon örülnék, ha lenne még ilyen lehetőség. (Laura 13 éves)

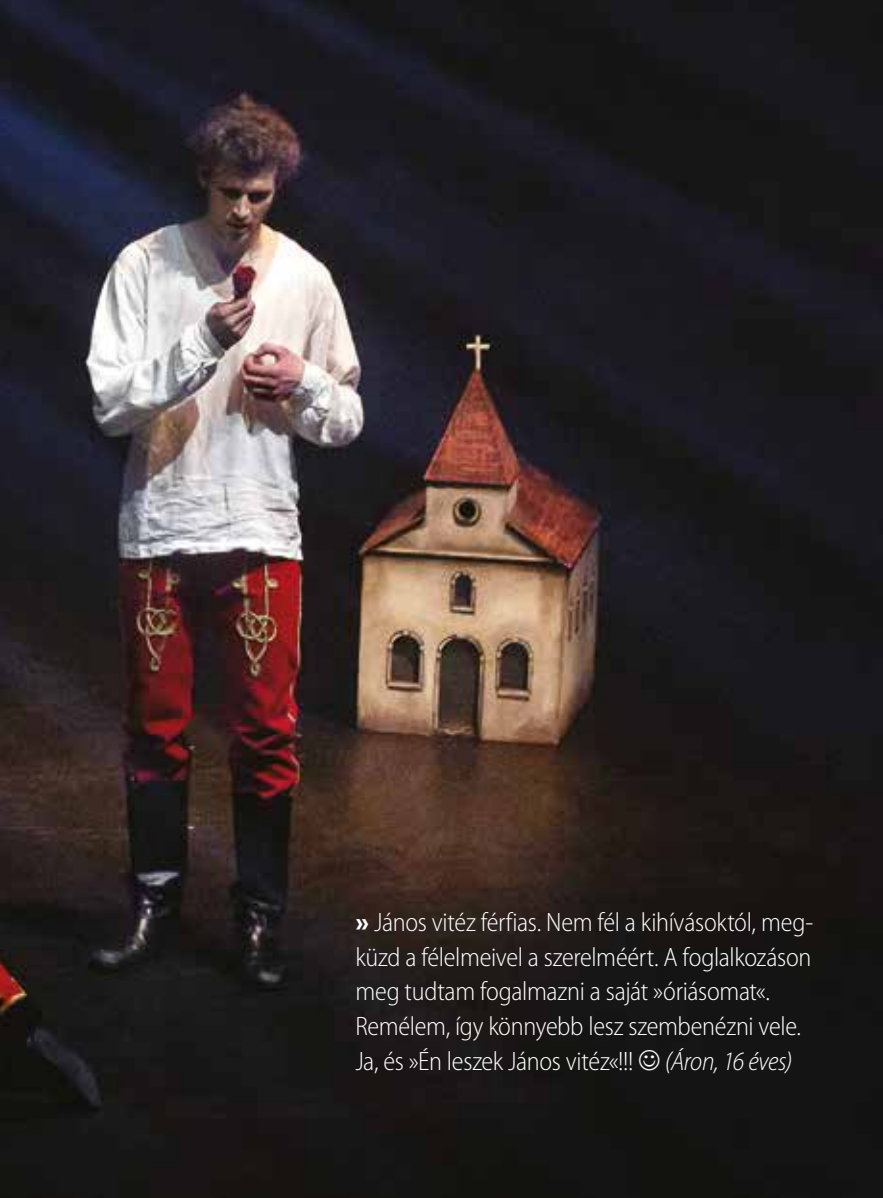
Élmény és beavatás

Százötven előadás, százezer diáknéző – János vitéz a Nemzeti Színházban

Egy csoport fehér ingbe öltözött fiatal áll a színpadon az előadás első pillanataiban. Felmerül a kérdés: ki játssza majd János vitézt? A fiúk és a lányok egymás után mind azt kiáltják: Én leszek János vitéz!

Az előadás (nem csak) fiataloknak szóló üzenete ez: mindenki, aki hűséges és becsületes, aki kiállja az élet próbáit, a maga életének hőségévé, vagyis „János vitézzé” válhat. Ezt a gondolatot üzenté az előadás plakátja is, amelyen egy mai fiú látható mobillal a kezében, ám az árnyéka egy ágaskodó lovon ülő huszár. A plakát is egy fiatal műve: a Kaposvári Egyetem grafikus hallgatója, Fodor Katalin készítette.

Petőfi műve Vidnyánszky Attila igazgatásának első évadában, 2014 márciusában került színre. A Nemzeti Színház vezetője ezzel jelezni akarta, hogy a gyerekeket is fajsúlyos előadásokkal kívánja megszólítani: a magyar irodalom klasszikus, költői művével, annak újszerű előadásával, amely nem a gyerekekhez leereszkedő, az iskolai irodalomórát helyettesítő produkció, hanem a műalkotás élvezetébe avató élmény. Petőfi remekműve, tiszta meséje pedig ehhez a legalkalmasabb és legnemesebb alapanyag.

» János vitéz férfias. Nem fél a kihívásoktól, megküzd a félelmeivel a szerelméért. A foglalkozáson meg tudtam fogalmazni a saját »óriásomat«. Remélem, így könnyebb lesz szembenézni vele. Ja, és »Én leszek János vitéz«!!! ☺ (Áron, 16 éves)

» A színdarab tetszett. Hogy miért? Az előadás résztvevőinek éreztük magunkat. Hullottak ránk a levelek, a táncosok egyikünk ölébe estek, volt, aki kolbászt kapott... (Csik Vendel, 10 éves)

» A legjobban az ragadott meg, amikor a csatában a törökök és a franciák a magyarokkal fegyverek helyett szóháborút vívtak, mondókákkal. (Boda Míra, 11 éves)

» Nem annyira tetszett, hogy a mesélők sok helyet foglaltak el, ezért a szereplők nem tudtak mindig szabadon mozogni az egész színpadon. A díszleteket és a jelmezeket szépen kidolgozták, legjobban a biciklilovak tetszettek. (Balassa Botond, 11 éves)

» Kicsit furcsa volt nekem, hogy János vitéz szőke hajú. Én korábban fekete, göndör hajúnak képzeltem, nagy bajusszal. Azért így is jó volt. Bátor! Iluska nagyon szép! (Luca, 7 éves)

» Tetszett a színpad hangulatossága is, mert annyira ötletesen volt berendezve. A színpadi elemek mozgását szerintem nagyon jól kihasználta a rendező bácsi. És a huszárok lovai, az volt a legjobb! (Lóri, 11 éves)

Az előadás beavatás volt a szereplők egy részének is. Vidnyánszky Attila rendezésében a zsványokat, a huszárokat, a törököket, a francia udvart a Kaposvári Egyetem és a Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatói játszották. Azok a diákok azóta már régen végeztek, szerepeiket mindig újabb és újabb kaposvári színészosztályok veszik át – így avatódnak be a valós színházi munkába. A főbb szerepeket Mátray László (János vitéz), Zsigmond Emőke (Iluska), Szűcs Nelli (boszorka) és Varga József (francia király) játszották. A címszereplő és szerelme szerepét ma már Berettyán Sándor és Szász Júlia alakítja.

Az előadáshoz drámapedagógiai foglalkozások is kapcsolódtak. Pintér Szilvia, a Nemzeti ifjúsági programjaiért felelős munkatársa ráhangoló, majd élményfeldolgozó alkalmakat tartott iskolákban Felsőnyárádtól Taliándörögdig. A „nagy” előadással párhuzamosan elkészült Vidnyánszky Attila rendezésében a tantermi változat is. A *János vitéz misszió* névre keresztelt produkció kétszeresen is pedagógiai céllal jött létre. Egyrészt minden szerepet a „nagy” előadásban játszó színész-

hallgatók alakítják, másrészt a színházi élményt a színészdíákok saját tantermükben, iskolai környezetben játsszák a kisdíákoknak. Ez a produkció két tucatszai iskolában járt szerte az országban, és több száz beregszászi iskolásnak nyújtott élményt. (A missziós előadás új szereposztásban ma már a Déryné Program kínálatát gazdagítja).

A „nagy” *János vitéz* a premier óta eltelt évek alatt közel 100 ezren láthatták, többségük kisdíák. Hogy az anyagiak ne jelentsék akadályát a színházlátogatásnak, az előadást ingyen nézhették hátrányos helyzetű, vidéki iskolások is. Először a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) szervezésében, majd a teátrum saját ingyenes kezdeményezése, a „Nemzeti a diákokért” program keretében (külön forrást biztosítva az utazás költségeinek a fedezésére is). Az utóbbi időkben pedig a Lázár Ervin Program révén jöhetnek kisdíákok a Nemzetibe, hogy lássák Petőfi remekművének színpadi változatát.

-kornya

Tanárok mondták

» A kisdíákok még nem ismerték a János vitéz történetét, azonban a Nemzeti Színház drámapedagógusa a tanulók életkorának megfelelő módszerekkel, munkaformákkal sikeresen felkeltette az érdeklődésüket. Az érdekes, mozgásos feladatok jó hangulatot teremtettek, és végig lekötötték a gyerekek figyelmét, akik a „játékok” során megismerték a történet eseményeit, szereplőit. Az előkészítő foglalkozás eredményességét az is mutatta, hogy a tanulók nagy izgalommal várták az előadást, ami alatt fegyelmezten és a kapott feladatokra is tudatosan figyeltek. Nagyon élvezték a színészek játékát, az előadás mozgalmasságát, mesészerű elemeit... *(Szalai Török Ildikó, Taliándörögd)*

» Örültem,

- mert ez a program nemcsak egyszerű színházlátogatás;
- mert az előzetes tantermi ráhangoló foglalkozás megteremtette az előadásra való fogékonyságot, irányította a gyermekek figyelmét, hogy befogadóbbá váljanak a művészet iránt;
- mert a két rátermett, kedves és mosolygós drámapedagógus az előadás után, Miskolcon is felkeresett minket egy feldolgozó foglalkozásra;
- mert fontosnak tartom, hogy az élményeket a gyerekek meg is fogalmazzák a maguk számára, akár játékos, akár komoly formában.

(Eperjesiné Bolykó Mária, Miskolc)

» A gyerekek lelkesek voltak az előadás utáni iskolai feldolgozó órán, élvezték a beszélgetést, aktívan vettek részt a feladatokban, és közben talán észre sem vették, milyen komoly gondolatok fogalmazódtak meg bennük. A János vitéz az ötödikes irodalomanyag egyik pillére, hetekig foglalkozunk vele, iskolánkban hagyomány egy bábelőadás rendezése is. Ezt a hosszú munkát zárta le a Nemzeti Színház remek előadása, majd a drámaóra. A foglalkozás új dimenziót nyitott a gyerekek számára a mű értelmezésében, és segítségükre volt, hogy az alkotás mondanivalójának helyet keressenek a maguk életében. *(Stróbl Kristófné, Budapest)*

» Örültem, hogy klasszikus János vitézt láthattam, és hallhattam, ahogy a tanulóim mondják a szereplőkkel a memoritereként megtanult részeket. Ugyanakkor a rendezői szabadság hozta a tréfát, a mai technikát... elképesztő! Köszönjük a fiatal színészeknek, hogy élvezettel, teljes erőbedobással játszottak! *(Hajdú Éva, Romhány)*

(részletek a Nemzeti Színháznak küldött levelekből, beszámolókból)

A jövő nézőinek

A Nemzeti Színház gazdag repertoárja hatéves kortól kínál élményt gyerekeknek, kisdíákoknak és középiskolásoknak.

A legkisebbeknek szóló előadások: Leánder és Lenszirom, Éden földön.

Általános iskola: János vitéz, Egri csillagok.

Középiskolásoknak: Csongor és Tünde, Az ember tragédiája, Bánk bán, Rómeó és Júlia.

» Gyermekünknek nagy örömet, különleges élményt jelentett János vitéz. Káprázatos volt! A több mint két óra hosszú előadást figyelmesen ülték végig. A gyerekeknek átadtuk a János vitézes Csodaceruza újságot. Sokuknak nincsenek könyveik otthon, ezért nagy lelkesedéssel vitték haza az újságot. Többen már az iskolában elkezdtek kitölteni, színezni, és együtt olvassgatták a nevelőkkel. Igyekeztünk lebeszélni őket, hogy ne egyék meg az ajándékba kapott gyönyörűséges mézeskalács szíveket, de volt olyan, aki egyből befalta. Hiába kapnak reggelit, ebédet, uzsonnát az iskolában, éhesek az otthoni nélkülözések miatt. Küldök néhány fényképet, ami minden szónál többet mond. A Jó Isten áldja meg munkáját!

(Figura Tünde, Kiskunmajsza)

Tizenkét dühös ember – a 9-es esküdt szerepében. Sinkó László, Kulka János, Garas Dezső, Schmied Zoltán, Hevér Gábor (rendező Balikó Tamás, 2006)

GARAS DEZSŐ

(Budapest, 1934. december 9.–
Budapest, 2011. december 30.)

Kossuth- és kétszeres Jászai-díjas, Érdemes és Kiváló művész, a Nemzet Színésze. Pályáját a Nemzetiben kezdte 1957-ben. 1965 és 1976 között a Madách Színház, egy évig a 25. Színház, majd a Mafilm (a Magyar Filmgyártó Vállalat) tagja volt 1980-ig. Tíz évig a Népszínházban játszott. 1990-től három évig a Szolnoki Szigligeti Színházban dolgozott, 1993-ban a Töröcsik Mari és Schwajda György nevével fémjelzett Művész Színház alapítója volt. Tíz év szabadúszás alatt évekig rendszeresen játszott a Katona József Színházban, majd egyévvados vígszínházi tagság után 2004-től haláláig a Nemzeti Színház társulatának tagja volt. 110 színházi szerepe mellett rendezett is, többek között a Csárdáskirálynőt, Az ember tragédiáját (bábelőadasként) és az Anyám, Kleopátrát. Megszámlálhatatlan játék- és tévéfilmje közül a legjelentősebbek: Liliomfi, Régi idők focija, Ripacsok, Szerencsés Dániel, Banánhéjke-ringó, Szamárköhögés, Abigél. A kultikus Legényanyának nemcsak szereplője, de a rendezője is volt.

„Soha nem akartam színész lenni”

„Soha nem akartam színész lenni. Gyerekkoromban, ha megkérdezték, mi szeretnék lenni, azt válaszoltam, semmi. A színművészetire fogadásból jelentkeztem. Egy haverom mondta, hogy ő elmegy a felvételtíre, amire én dafke válaszoltam, hogy ha téged fölvesznek, akkor engem is. Engem fölvettek. Ott ragadtam. És, ugye, evés közben jön meg az étvágy” – nyilatkozta egyszer, máskor pedig így mesélt a karrierjéről: „Ehhez a pályához nagyon, nagyon sok szerencse kell. Én szerencsés voltam. Mindig oda vetődtem, ahol éppen szükség volt rám, ahol megbíztak bennem. Tolakodni nem tolakodtam soha. Az elmúlt évtizedek alatt sokan mondták; na, micsoda színészt csináltam belőled? Ezt nagyon sok kollégám átéli. Ilyenkor én jókat röhögök, és mindig mondom magamban, hogy megfélemedeztek a faterről meg a muterről”

„Ahogy öregszem, úgy félek egyre jobban a felelősségtől. Fiatal koromban hálgyokkvács módjára dolgoztam. Azt hiszem, ez általában így van. A hivatástudat csak később, úgy tíz-tizenöt év múlva éri el az embert. Tehát ha a rendező mond valamit, én pofákat vágok. Ha jó instrukciókat ad, akkor is, mert akkor azon töprengök, hogyan – és egyáltalán, meg tudom-e valósítani. Aztán ő félreérti, azt hiszi, ellene vagyok, pedig csak magamra vagyok mérges” – mesélte a 75. születésnapja alkalmából adott egyik interjújában.

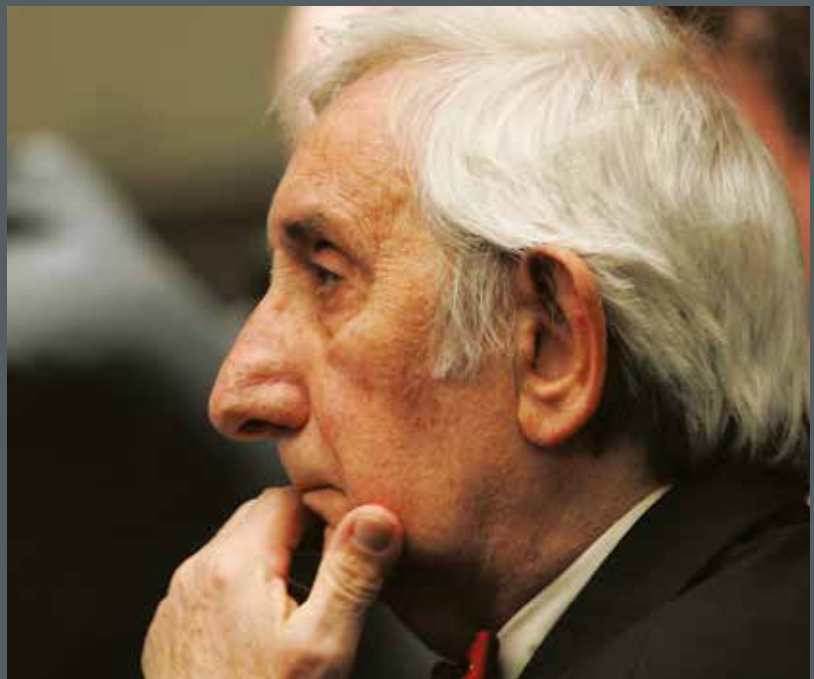
„A régi Nemzetiben tudatában voltam annak, milyen óriási dolog pályakezdő fiatalembert a legjobbak közé kerülni. Élveztem, hogy láthattam őket, köztük és velük dolgoztam. A Madáchban is a társulat legfényesebb korszakának lehettem részese. Ádám Ottót akkor is nagyra becsültem és ez azóta sem változott. A rendezőket az ember a próbákon

Az Oresztészben Cserhalmi Györggyel
(rendező Alföldi Róbert, 2008)

ismeri meg. Fontos szerepe volt a pályámon Taub Jánosnak. Székely Gáborral az *Emigránsok* hozott össze. Rengeteget vitatkoztunk, amíg sikerült elérni, hogy ne világfájdalmas szituáció, hanem valódi vita alakuljon ki a színpadon. De élményt jelentettek számomra a Zsámbéki-val töltött hetek is, amit csak egy kicsit rontott el, hogy Prosperó-ként óriásit buktam. Azt viszont azóta is számon tartom, hogy Zsámbéki Gábor a kudarc ellenére meghívott a színházába. Később rájöttem, hogy talán okos lett volna hallgatni a hívó szóra. De hát az ember életében nem csak bölcs döntéseket hoz” – mondta a rá jellemző fanyar humorral.

Gazdag és sikerekkel teli pályája végén visszatért a Nemzeti Színházba. Megrendezte Bartis Attila *Nyugalom* című regényének színpadi adaptációját: *Anyám, Kleopátra*. Játzott többek között az *Úri muri*, *A Mester és Margarita*, a *Vesztetgár a Grand Hotelben* és a *Tizenkét dühös ember* című előadásokban. A *Jó estét nyár, jó estét szerelem* című darabban lépett fel utoljára. Töröcsik Mari, akivel sok-sok emlékeztető filmben és darabban játszottak együtt, így emlékezett: „Azt tudom, hogy Garas Dezsővel léptem először a Nemzeti színpadára, főiskolások voltunk. Megint ugrok... Dezső már nagybeteg volt, amikor néhány éve a *Jó estét nyár*;

Az utolsó szerepében a *Jó estét nyár, jó estét szerelem* című előadásban
Töröcsik Marival, mögöttük Schell Judit (rendező Rába Roland, 2011)

jó estét szerelem című Fejes-darabot játszottuk. Garas le volt kettőzve Hollósi Fricivel. Egyszer szólt, hogy nem játssza tovább, az orvosa azt mondta, nem lehet. Akkor én átötlettem. Dezső, megbeszéltem Hollósi Fricivel, egy jelenetet csinálj meg velem, a többire bejön ő. Meg lehetett tenni, mindannyian több szerepet játszottunk. Gyere be, hogy utoljára még együtt bemenjünk a Nemzeti színpadára. Ez hát a válaszom: Garas Dezsővel léptem először – és számára utoljára is – a Nemzeti színpadára.”

Kis dráma a ruhatárban

1

Kedvetlenül mentem a színházba.

Néha megriadok attól, hogy csak ábrándok közt élek. Nálam otthon a díványon és karosszékekben egész nap árnyak ülnek, akár az orvos várószobájában a betegek. Nekem kell életre varázsolnom őket. Estefelé már öklödöm a tinta és papír szagától. Aztán, mikor kijutok az utcára, színházba sietek, hol tinta és papír helyett – változatosságból – festék és paróka fogad.

2

Hüvös, fanyar nap volt. Köd szítált az égből alig látható lucskot, s mire megérkeztem a színházba, kabátom galérja átnedvesedett. Álldogáltam a fehérre festett, villannyal világított előcsarnok melegében, majd levetve felöltöm, gépiesen átadtam az egyik pad előtt álló ruhatárosnénak, ki gépiesen elfogadta. (Már a másodikat csengették.) Vártam, míg a ruhatárosné átnyújtja a jegyet. De ő ezt mondta:

- Nem kell jegy, kérem. Hiszen ismerem.
- Ránéztem. Ő mosolygva tette hozzá:
- Már húsz év óta a bemutatókról.

3

Most figyeltem meg először az arcát húsz év után. Halovány volt, szelíd, jóindulatú. Homlokán vékony ráncok futottak. Haja a halánték körül őszülő, de csak annyira, mintha berizporozták volna. Szürke szemében fény. Kellemes hangon kérdezte:

- Nem emlékszik rám?

Nem mindjárt feleltem, mert lelkemmel már messze jártam. Szórakozottan néztem az asszonyt, aki előttem állt. Ő is így nézhetett engem. Összemérte azt, aki előtte volt, azzal, aki már nincs előtte, s eltűnt sok mindennel együtt, ami hajdan itt mozgott, és most érthetetlen, megfoghatatlan. Úgy látszott, kicsit csodálkozott. És még mindig mosolygott, kedvesen, szomorúan. (Nyilván az összehasonlítás hatása alatt.) Csöndesen mondta:

– Akkor is ide tetszett járni.

Igen, akkor is idejártam, bódultan attól, amit magamban hordoztam, mindig sietve és mindig figyelmetlenül. Mind a ketten tűnődtünk. Csönd volt. Kalapokkal mottozott a ruhatárosné, a kabátokra fölgombostúzta a kék papírszeletkéket. Egyszerre élesen csöngettek, a harmadikat. Becsukták az ajtókat, megkezdődött az előadás.

Így szólt:

- Jaj, elkésett.

4

Csakugyan, már nem lehetett bemenni. Künn rekedtem. Leültem a padra. A ruhatárosné az álom és hazugság házának előcsarnokában a játék iránti ősi tiszteletből halkabban beszéltek, lábujjhegyen jártak, öreg dadák módjára, anyás mozdulattal ölelték magukhoz az idegen ruhákat. Mindegyikben volt valami szigorú, tiszta. Fönn a falfülkében költők szobrai örködtek. (Ezek a nők azonban ebben a látszatházban az élet eleven szobrai.)

Az enyém folytatta:

- Mariskára sem emlékszik?

Mariskára sem emlékeztem. Mariska – megtudtam tőle – már gyermeklány korában itt dolgozott. Mariska aggatta a kabátokat, kalapokat, esernyőket, botokat. Mariska harmincéves lett, férjhez ment, kislánya is született, aranyos kisbaba. Az aranyos kisbaba meghalt, és ő is meg-

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

„Gyötrődve, idegesen turkáltam emlékezetemben. Kicsoda lehet az a leány, aki kacagott és meghalt? Nem tudom. Ki vagyok én, aki kacagtam, és mindent elfelejtettem? Nem tudom.

halt utána – szegény Mariska –, spanyolban. Én esténként sokáig, hosszan beszélgettem vele. Kedveset, furcsákat mondogattam neki. Nagyon sokat kacagtunk mindhárman. Mariska is, ő is meg én is. (Akkor mindnyájan fiatalok voltunk.)

5

Most fölnevetett:

– Milyen furcsa, hogy nem emlékszik rá, milyen furcsa. Kacaja nem volt bántó. (Ámulat, fájdalom csengett belőle.) De én összereszttem, gyorsan elbúcsúzkodtam, az előcsarnok szögletébe mentem, a fűtőtest mellé, mert fáztam.

Kitekintettem az izzadt ablakon az utcára, hol gázlángok haldokoltak a ködben, s a képet temetőszerűvé tették. Gyötrődve, idegesen turkáltam emlékezetemben. Kicsoda lehet az a leány, aki kacagott és meghalt? Nem tudom. Ki vagyok én, aki kacagtam, és mindent elfelejtettem? Nem tudom.

6

Benn tapsoltak. A tetszés moraja a nézőtérrel a színpad felé hömpölygött, majd visszaáradt, s többször egymás után, mint a tenger, mikor feldörög, és fokunkint, lassan csihednek habjai. Ott benn szintén az élet munkál. De az

az élet, mely itt kívül van, más. Akkor is úgy hívtak engem, mint most, s mégis mily csodálatos, hogy a kettő már alig egy, és én megijednék, ha az a másik, a régi ott teremne a ruhatárnál, és beszélne a másikkal, a régivel, Mariskával. Azt mondják, hogy hét év alatt testünk minden sejtje kicserélődik. (Azóta háromszor hét év múlt el.) Idegen lettem önmagamnak.

Ilyesmiken gondolkoztam a fűtőtest mellett, mely a tárgyak rejtélyes életével pattogott, s észre se vettem, hogy a nézőtérrel már tódulnak az emberek. Vége volt az első felvonásnak. Kezükben színlapot, látcsövet szorongatva, hevülten léptek ki, mint azok, akik valami jótékony, szívizgató mérget élveztek. Arcuk piros volt. Az enyém sápadt.

Hamarosan ellepték a cukrászdát. Káprázva néztek maguk köré, mint kik álomból ocsúdnak. A nők hajában fényes pászmák bujdosnak, a férfiak szemében álmok visszfényei, melyek a színpadról csillantak feléjük. Csak a ruhatárosnék figyeltek, józanul, illedelmesen, parancsukra várva.

7

Egy színházi pondró, ki minden nagy „cseménynél” jelen van, egy buzgó ugrifüles, ki a pénztár esélyei szerint méri föl a darabokat, nem tudva, hogy kizártak, belémkarolt, vallatott.

– Mit szólsz hozzá? Érdekes volt?

– Érdekes.

– A közepe felé talán kissé érzélgős. – Az.

– De drámai és igaz.

– Drámai – mondtam fáradtan. – Föltétlen drámai volt. És igaz.

Történelmet írunk.

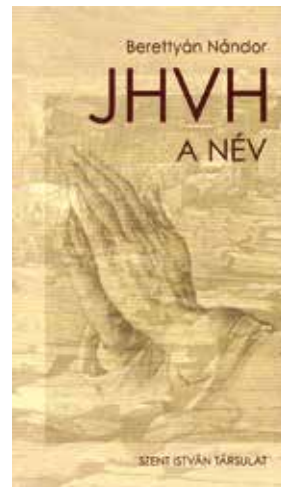
A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen.

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

BERETTYÁN NÁNDOR REGÉNYE

JHVH a címe Berettyán Nándor színművész könyvének, amely a Szent István Társulat kiadásában jelent meg. A regény egy 1-2. századi antiochiai zsidó családról szól. Eliézer, a bölcs öreg az utolsó, aki gyerekként ott volt a rómaiak által lerombolt Templomban, ahol még kimondható volt Isten neve – ennek jele a JHVH. A helyi keresztény közösségben él a főszereplő barátja, aki egész más szemszögből látja ugyanazt a történetet. A könyv bemutatójára február 14-én 17 órától a Nemzeti Színházban kerül sor.

SZÍNFALAK MÖGÖTT VERES ERNŐVEL

A kulisszák mögé bepillantást engedő új sorozatot indított a Nemzeti Színház a YouTube-csatornáján Színfalak mögött címmel. Az első részben az eredetileg vegyész végzettségű Veres Ernővel találkozhatnak a nézők, aki nemcsak dramaturg, hanem drámaíró és költő, zeneszerző és több hangszeren játszó muzsikusként számos előadás zenéjét – többek között *Az ajtó*, *A Mester és Margarita*, *A kassai polgárok* – is jegyzi, és *Az ember tragédiájában* is hallhatók a szerzeményei. A zongorajátékkal kísért beszélgetésben a sokoldalú művész a színházi zenék keletkezésének titkai mellett szülőföldje, Zenta zenei és irodalmi kultúrájának sajátosságairól, az ottani alkotók szellemi szabadságáról is mesél.

ADVENTI ADOMÁNYOK

Egy kisteherautónyi adomány gyűlt össze a Nemzeti Színház Adventi könyöknapi rendezvényein a programokon részt vevő családok jóvoltából. A színház hagyományos akciójának partnere most karácsonykor a Reménycsillag Gyermekéinkért Alapítvány volt.

A szervezet képviselőjében Mogorósi Krisztina kuratóriumi elnök elmondta: 15-20 család karácsonyi ajándékozásához tudnak hozzájárulni az adományokkal. Az összegyűlt „meglepetéseket” december 22-én Rátóti Zoltán, a teátrum stratégiai igazgatója és Pintér Szilvia ifjúsági referens adta át.

SPORTGÁLA

Az „Év sportolója gálát” tavaly a koronavírus miatt nem rendezték meg, az esemény idén januárban visszatért a Nemzeti Színházba (és az M4 műsorára). A nagyszabású és látványos rendezvényen az év legjobbainak ítelt sportolók, edzők és csapatok vehették át a díjakat. A férfiaknál a háromszoros olimpiai bajnok kardozó Szilágyi Áront, a nőknél a négyessel győztes, egyesben ezüstérmes kajakos Csipes Tamarát díjazta a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ). A csapatsortok és a fogyatékkal élő sportolók elismerései mellett az MSÚSZ-életműdíját a legidősebb válogatott labdarúgó, a 94 éves Raduly József kapta meg.

PROGRAMAJÁNLÓ

FEB. 11., 23. | MESEESTEK

BERECZ ANDRÁS ESTJEI » Jókendő és szomorú, tanulságos és okosbolond történetek.

A népmesét, a mesemondást, a magyar nyelvet ünnepli Berecz András az Angyalfütyben.

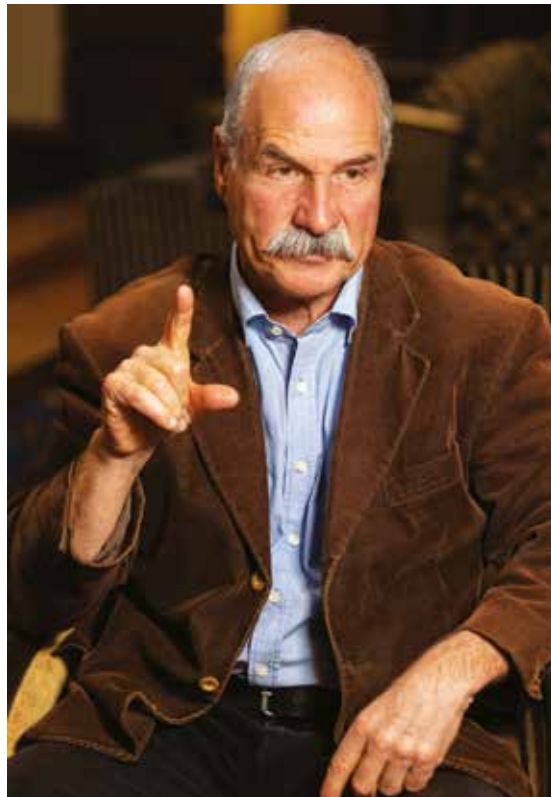
Híres okosbolondokról – a feketelábú indiánok szent embereiről, Shakespeare alakjairól, Barát Jóskáról és Hazug Pista bácsiról – mesél az Isten bolondjaiban.

Angyalfüty

február 11. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

Isten bolondja

február 23. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET (OSZMI) | BAJOR GIZI MÚZEUM (BGM)

KIÁLLÍTÁSOK

„Nemes nyomokon...”

Kolozsvárott 1821. március 12-én nyílt meg az első magyar kőszínház. Két évszázad története képekben és dokumentumokban, színháztörténeti társasjátékkal és múzeum-pedagógiai foglalkozásokkal.

**BGM | szerdától vasárnapig 14–18 óra között
| a belépés ingyenes**

„Embernek röpködni boldogság”

„A színész halála után csak emlékek maradnak” – írta Latinovits Zoltán, aki idén volna 90 éves. Mi van a Latinovits-legendán túl? Mi volt az öntörvényű művész és a társadalmi-politikai valóság viszonya?

**BGM | szerdától vasárnapig 14–18 óra között
| a belépés ingyenes**

**további információk és részletes program:
www.oszmi.hu**

**OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57.
BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.**

PROGRAMOK

Fényből szőtt mesék: A kristálygolyó

Óvodásoknak és szüleiknek: barangolás a mesék, a muzsika világában Kecskés Karina színész-drámapedagógussal és Fehérvári Lilla előadóművésszel.

BGM | február 5. – 10 óra | belépő: 500 Ft

Esti extra Latinovits Zoltánnal

„Titkokat őrző mesevilág, ahol születtem” – a harcoló és gyöttrődő művész írásai, édesanyjához írott levelei és Ruttkai Éva, Dajka Margit, Cserhalmi György visszaemlékezései tükrében. Közreműködik: Holl Zsuzsa, Végh Péter színművészek és Hrutka Róbert zenész

BGM | február 10. – 18 óra | belépő: 1000 Ft

„Primadonnacsaták”

Múzeumi teadélután – tárlatvezetés, vetítés, beszélgetés az állandó kiállításban

BGM | február 11. | belépő: 1000 Ft (Hegyi-dék-kártyával 500 Ft)

Villakonzert

A Fischer Annie-ösztöndíjasok – Tóth Kristóf (hegedű), Tomasz Máté (cselló), Magyar Valentin (zongora) – hangversenye.

BGM | február 17. – 18 óra | belépő: 1000 Ft

Könyvbemutató

Síklós Endre A színpad örök játékosa – Venczel Vera című könyv bemutatóján közreműködnek Blaskó Péter, Hullan Zsuzsa színművészek és a Művészet a Nemzetért Alapítvány irodalmi színpadosai.

BGM | február 24. – 18 óra | a belépés díjtalan

Rejtély a villában

Családi program a Bajor Gizi egykori házában gyerekeknek és szüleiknek.

BGM | február 26. – 18 óra | a belépő felnőttnek: 1000 Ft, 14 év alatt 500 Ft

A program 7 éves kortól ajánlott

FEB. 19. | HOBO

FÖLDES LÁSZLÓ ESTJE: „József Attila műveit úgy olvasom, mint a szent könyveket, és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

Tudod, hogy nincs bocsánat

február 19. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

FEB. 23. | A FEKETE KAKAS

BÁBJÁTÉK » Mikszáth Kálmán egyik legművészebb alkotása *A fekete kakas*. Fabók Mariann egyszemélyes bábjátéka felnőttek és serdülő közönségnek.

mikor? hol?

február 23. – 19 óra | Gobbi Hilda Színpad

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

FEB. 26. | PUSTOL A HÓ

SZARVAS JÓZSEF ESTJE » Szarvas József, immár hatvanon túl, egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kisfiúval, a debreceni henteslegénnyel és segédszínésszel...

mikor? hol?

február 26. – 19 óra 30 | Bajor Gizi Szalon

KIÁLLÍTÁS

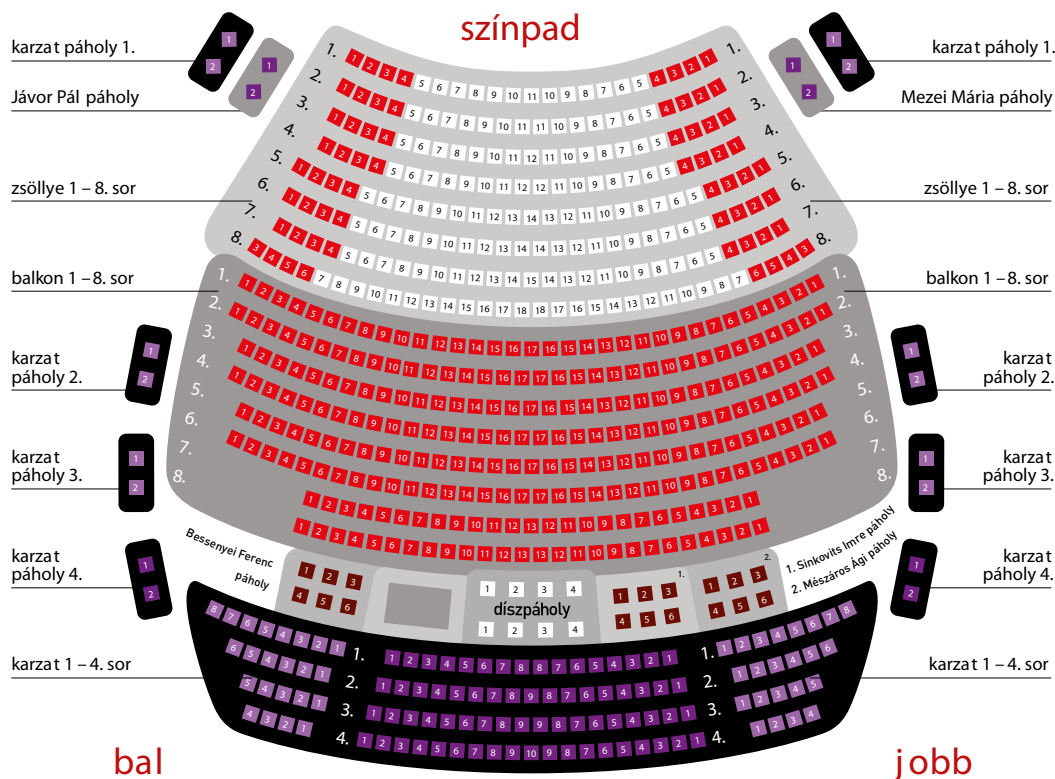
TÖRŐCSIK MARI ÉS A NEMZETI

A Nemzeti Színházban kezdte pályáját és itt fejezte életművét Törőcsik Mari. Két időszakban, összesen negyven évet játszott a Nemzetiben. Ezeket az évtizedeket idézik előadásfotók, jelmezek, dokumentumok a tárlaton.

mikor? hol?

megtekinthető az előadások előtt egy órával a Nemzeti Színház mindhárom emeletén

JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória

2. Árkategória

3. Árkategória

4. Árkategória

JEGYÁRAK

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY! Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

BŐVEBB JEGY- ÉS BÉRLETINFORMÁCIÓK

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: (+36 1) 476 6868

e-mail: jegy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás

H–P: 10–18 óra | Szo–V: 14–18 óra, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

PEDAGÓGUSOKNAK, DIÁKOKNAK!

A csoportos diákjegyénél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákberletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

A **NEMZETI A DIÁKOKÉRT** program ingyenes előadásairól információ a jegy@nemzetisinhaz.hu címen és a jegyirodában kapható.

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2021/2022-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra

8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra

6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra

6 000 Ft

LATINOVIITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra

4 500 Ft

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD

Póka Egon – Tátrai Tibor – Földes László Hobo: **VADÁSZAT** • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • Józsa Péter Pál: **AGON** • Euripidész: **BAKKHÁNSNŐK** • Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • Csiky Gergely: **BUBORÉKOK** • **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádaszy László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** • Bánffy Miklós A Nagyúr című drámája nyomán: **ISTEN OSTORA** • Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Szabó Magda: **AZ AJTÓ** • Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Euripidész: **MÉDEIA** • Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Móricz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Szergej Medvegyev: **FODRÁSNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** – Mezei Mária • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólók, a helyfoglalás az érkező sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendéglőadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2022. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket a Nemzeti Színház

pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	1 K	19:00	A Mester és Margarita	Mihail Bulgakov
Nagyszínpad	2 Sze	19:00	A Mester és Margarita	Mihail Bulgakov
Nagyszínpad	3 Cs	15:00	János vitéz	Petőfi Sándor
Nagyszínpad	4 P	11:00	János vitéz	Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	4 P	19:00	Üvegfigurák	Tennessee Williams
Nagyszínpad	5 Szo	15:00	Éden földön	Szarka Tamás
Gobbi Hilda Színpad	5 Szo	19:00	Üvegfigurák	Tennessee Williams
Kaszás Attila Terem	6 V	19:30	A kassai polgárok	Márai Sándor
Nagyszínpad	7 H	19:00	Buborékok	Csiky Gergely – a kaposvári Csiky Gergely Színház előadása
Nagyszínpad	8 K	19:00	Buborékok	Csiky Gergely – a kaposvári Csiky Gergely Színház előadása
Gobbi Hilda Színpad	8 K	19:00	Forró mezők	Móricz Zsigmond
Nagyszínpad	9 Sze	15:00	János vitéz	Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	9 Sze	19:00	Macskajáték	Örkény István
Gobbi Hilda Színpad	10 Cs	19:00	Macskajáték	Örkény István
Nagyszínpad	11 P	15:00	Rómeó és Júlia	William Shakespeare
Kaszás Attila Terem	11 P	19:30	Angyalfüty	Berecz András önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	12 Szo	11:00	Leánder és Lenszirom	Szilágyi Andor
Nagyszínpad	12 Szo	18:00	Rómeó és Júlia	William Shakespeare
Nagyszínpad	13 V	15:00	Rómeó és Júlia	William Shakespeare
Gobbi Hilda Színpad	14 H	19:00	Házasság Palermóban	Carlo Goldoni
Kaszás Attila Terem	14 H	19:00	Tóték	Örkény István – a beregszászi Illyés Gyula Színház előadása
Nagyszínpad	15 K	19:00	Álomgyár	Ivan Viripajev
Gobbi Hilda Színpad	15 K	19:00	Házasság Palermóban	Carlo Goldoni
Nagyszínpad	16 Sze	19:00	Körhinta	Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Gobbi Hilda Színpad	16 Sze	19:00	Caligula helytartója	Székely János
Nagyszínpad	17 Cs	15:00	János vitéz	Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	17 Cs	19:00	Az ajtó	Szabó Magda
Nagyszínpad	18 P	18:00	Tizenhárom almafa	Wass Albert művei és dokumentumszövegek alapján
Nagyszínpad	19 Szo	15:00	Tizenhárom almafa	Wass Albert művei és dokumentumszövegek alapján
Gobbi Hilda Színpad	19 Szo	19:00	Forró mezők	Móricz Zsigmond
Kaszás Attila Terem	19 Szo	19:30	Tudod, hogy nincs bocsánat	Földes László Hobo önálló estje

Az Éden földön 6, a Tudod, hogy nincs bocsánat 12, a Rocco és fivére, az Álomgyár 16 éven felülieknek ajánlott

Kísérőrendezvényeinkről az 54–55. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

2022. FEBRUÁR

Gobbi Hilda Színpad	20	V	15:00	Médeia Euripidész
Nagyszínpad	20	V	18:00	Rocco és fivérei Luchino Visconti Rocco és fivérei filmforgatókönyve alapján
Gobbi Hilda Színpad	21	H	19:00	Az ajtó Szabó Magda
Nagyszínpad	22	K	15:00	Csongor és Tünde Vörösmarty Mihály
Nagyszínpad	23	Sze	15:00	Csongor és Tünde Vörösmarty Mihály
Gobbi Hilda Színpad	23	Sze	19:00	A fekete kakas Mikszáth Kálmán – Fabók Mariann – Fabók Mancsi előadása
Kaszás Attila Terem	23	Sze	19:30	Isten bolondja Berecz András önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	26	Szo	19:30	Egyfelvonásos komédiák Csehov – a beregszászi Illyés Gyula Színház előadása
Bajor Gizi Szalon	26	Szo	19:30	Pustol a hó Szarvas József önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	27	V	11:00	Leánder és Lenszirom Szilágyi Andor
Bajor Gizi Szalon	28	H	19:30	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje

Jelenet a Rocco és fivérei
című előadásból
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata 2022. január, X. évfolyam, 1. szám

FÓKUSZBAN: MITEM

Két Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) követi egymást, a 2021 őszi és a 2022 tavaszi. Elemzések, tervek, alkotók, műhelyek és tapasztalatok a múltról és a jövőről. Mindez kitekintéssel a 2023-as magyarországi rendezésű Színházi Olimpiára.

„Legfőképpen egy dolgot tanultam meg Amerikában, azt, hogy európai vagyok (...) [A Csendes-óceán partján, a Queen Mary fedélzetéről] ezt az Európát először életemben éreztem kicsinek. (...) Talán a Föld is kicsi, érzékelttem hirtelen, és elnéztem a Húsvét-szigetek felé... (...) legfőképpen az anyanyelvemre vágytam, a magyar költészetre... (...) Bár sem hazám, sem idő-hazám, a XX. század nem kényeztetett el túlságosan, hajlottam arra a feltevésre, hogy a mi életünk odaát (ideát) nagy játék kis színpadon.” (Nemes Nagy Ágnes)

„Soha annyit nem emlegették Európát, mint az utóbbi években, és ugyanakkor soha olyan kevés új, hiteles gondolatot nem írtak le róla, mint most. És a szellemi igényeknek ez a jelenlegi elapadása épp abban a történelmi pillanatban észlelhető, amikor végre csakugyan megvalósult az egységes Európa, a Római Birodalom bukása óta kísértő nagy álom.” (Hubay Miklós)

„Goethe mondja: az igazság ellenszenves, a tévedés vonzó, mivel az igazság korlátoznak, a tévedés pedig mindenhatónak mutat bennünket. Azonkívül az igazság azért is ellenszenves, mert töredékes, érthetetlen, míg a tévedés összefüggő és következetes. (...) A tömeg a teljes igazságot akarja megragadni, s mivel megérteni nem képes, szívesen elhiszi.” (Lev Tolsztoj)

„[Hamletnek] az igazságtevés és a helyreállítás tettét kell véghezvinnie egy olyan királyság helyreállításáért, amelynek az etikai rendjében ő maga már nem hisz, legalábbis súlyosan kételkedik. (...) Katarzis azonban nem lehetséges az éppen fennálló »rend« maradéktalan eltörlése nélkül: mindenkinek

A TARTALOMBÓL

A küszöb-lét szín-terei – **Pálfi Ágnes** és **Szász Zsolt** a VII. MITEM-ről (1. rész) • „A munka: álom” – **Bérczes László** interjúja **Robert Wilsonnal** • Hogyan rendezte meg **Rimas Tuminas** a Háború és békét? – Ivetta Nyevinnaja tudósítása és Valirej Jakov interjúja • Részlet Lev Tolsztoj Naplójából • **Visky András** írása **Tompa Gábor** Hamlet-rendezése elé • **Gulyás Zsófia** a Potlach tréningjéről (2. rész) • **Kozma Gábor Viktor Tadashi Suzuki** színházi műhelyéről (3. rész) • **Kulcsár Editet**, a tavalyi és az idei MITEM főszervezőjét a Szcenárium szerkesztői kérdezték • In memoriam **Nemes Nagy Ágnes** (1922–1991) és **Hubay Miklós** (1918–2011)

el kell vesznie, hogy az új politikai-etikai rend kihajthasson a romokon, de leginkább a néző szívében, aki a Hamletet, magát az előadást a saját helyzeteként ismeri fel, ha szerencsés.” (Visky András)

„[A Wilson-rendezte *Oidipuszban*] már az első kép bevonja az nézőt az előadás meditatív terébe: amikor a színpad közepén a vászon mögül kigyulladó fényforrás előtt a pulzáló ellenfényben egy emberalak sziluettje rajzolódik ki, eldönthetetlen, hogy rézsút közeledik-e vagy távolodik, hogy férfi-e vagy nő, de úgy érezzük, magunk állunk ott a Fény felé fordulva a napfelkelte avagy a naplemente kitartott pillanatában.” (Szász Zsolt)

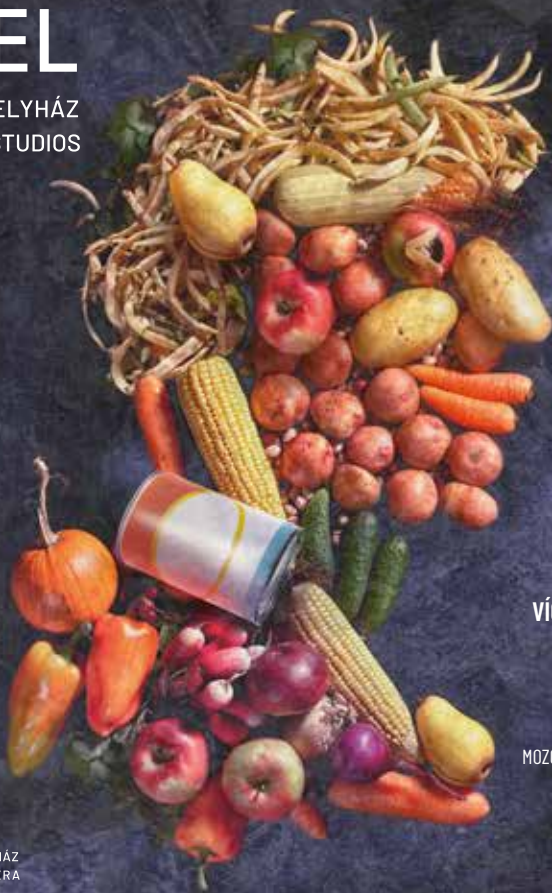
Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz való hozzájutásról: +36 1 476 68 76 | a Szcenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Poldini Ede

FARSANGI LAKODALOM

VÍGOPERA KÉT RÉSZBEN, HÁROM FELVONÁSBAN, MAGYAR NYELVEN,
MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

SZÖVEGÍRÓ **VAJDA ERNŐ** RENDEZŐ **ALMÁSI-TÓTH ANDRÁS**
DÍSZLETTERVEZŐ **FÜGEDI BALÁZS** JELMEZTERVEZŐ **KISS MÁRK**
MOZGÁSTERVEZŐ **LÁZÁR ESZTER** VILÁGÍTÁSTERVEZŐ **BAUMGARTNER SÁNDOR**
VIDEÓ **CZEGLÉDI ZSOMBOR**
KARMESTER **SÁNDOR SZABOLCS**

BEMUTATÓ 2022. FEBRUÁR 19., EIFFEL MŰHELYHÁZ

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

Claude Debussy

Pelléas és Mélisande

OPERA ÖT FELVONÁSBAN, FRANCIA NYELVEN,
MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

A SZÖVEGKÖNYVET MAURICE MAETERLINCK NYOMÁN ÍRTA **CLAUDE DEBUSSY**
RENDEZŐ **KIRSTEN DEHLHOLM** TÁRSRENDEZŐ **MARIE DAHL**
LÁTVÁNYTERV **HOTEL PRO FORMA** DÍSZLETTERVEZŐ **MAJA ZISKA**
JELMEZTERVEZŐ **MARTA TWAROWSKA** VILÁGÍTÁSTERVEZŐ **JESPER KONGSHAUG**
MOZGÓKÉPTERVEZŐ **ADAM RYDE ANKARFELDT** KARIGAZGATÓ **CSIKI GÁBOR**
KARMESTER **FRÉDÉRIC CHASLIN**

BEMUTATÓ 2022. FEBRUÁR 25., EIFFEL MŰHELYHÁZ

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

Médiapartner

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Ács Eszter és Herczegh Péter az Üvegfigurák című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

FEBRUÁRI ELŐADÁSOK

Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** | Petőfi: **JÁNOS VITÉZ** | Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** |
Márai: **A KASSAI POLGÁROK** | Csiky: **BUBORÉKOK** | Móricz: **FORRÓ MEZŐK** |
Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** | Berecz András estje: **ANGYALFÜTTY** |
Szilágyi: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** | Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** | Örkény: **TÓTÉK** |
Viripajev: **ÁLOMGYÁR** | Sarkadi – Fábri – Nádasz – Zs. Vincze: **KÖRHINTA** | Szabó Magda: **AZ AJTÓ** |
Székely: **CALIGULA HELYTARTÓJA** | Wass Albert művei és dokumentumok alapján: **TIZENHÁROM
ALMAFA** | Földes László Hobo estje: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** | Euripidész: **MÉDEIA** |
Visconti nyomán: **ROCCO ÉS FIVÉREI** | Vörösmarty: **CSONGOR ÉS TÜNDE** | Szűcs Nelli estje: **FEDÁK
SÁRI** | Mikszáth – Fabók: **A FEKETE KAKAS** | Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** |
Szarvas József estje: **PUSTOL A HÓ**